

საქართველოს კარი

საქართველო
№ 9 1980 წ.

ISSN 0321-1509

645
1980

ამას წინათ გადღეირება პარტველმა ხალხმა მთაწმინდის სკანანს შიპაბა
რა მსოფლიო ურადირის დიდოსტაბი, სსრ კავშირის სახალსო მხატვარი, სოციალის
ტური შარბის გმირი, რუსთაველის სახელობის პრემიის ლაურეატი ლადო გუდრი
შვილი.

მისი ნაწარმოებები საბოლოო სახითი ხელოვნების სურვილის საპაღამო მშვე-
ნივალ ღარსა.

ლადო გუდრიშვილი ურდისმანან.

ნესიმ პატარა მიგანწავლა ნიკაოს ბინა,
ქუჩაზე სტეწით და თამაშით რომ გაიბრინა.
მღელვარე ფიქრით მიადექი კობის ქვეშ კობნახს.
კართან შერედი თნებურად აღმოგზდა ოხვრას
და როცა კარი იმ კობნახის გაიღო კაცმა
შემოგანათა სილატაკემ უწყალოდ შეაკრმა
საწოლს ზემოდან რაღაც ძონძის მსგავსი ეფინა.
და ის საწოლი იყო მისი — ფუნჯის მეფისა
მცირე ხანს ასე იდგა იგი ფერთა მფლობელი
ნუშის თვალბში ენით შუქი ჩაუქრობელი
ი მხატვრებმა შეგიგროვეთ ცოტა რამ ფული, —
ქადრე და ფული გაიდაცი ალლი გულით
ლადო დაგზატავს — გთხოვა ნიკომ ნიშნად მადლობის
მაგრამ უარი რომ შექადრე, შერე დარღობდი
შერი შენ თვითონ ფირისმანი ბევრჯერ დახატე

და მის მღელვარე სულს სარქველი თრთოლვით ახადე
და დაგვანახე ფერთა მეფემ ჩვენი ნიკაო
მისმა ფუნჯმა რომ უცხო ფერი არ გაიკარა

შენც მიძინე წუთისოფლის დღენი გალიე-
შამულის ტრფობით იქნებ ზოგჯერ მწარეც დალიე
მაგრამ მართული ზეცისა და მიწის ფერები
შენს სულს ალხენდა სიყვარულით და მოფერებით
თუ უკუნეთშიც დაინახავ თაბორს. მახათას.
და თუ შეგვდები ჩვენს ნიკაოს და გთხოვ ჩახატვას
უარს ნუ ეტყვი, დე დაგზატოს როგორც ღმერთსაც,
გულში ჩაიკარ, აარიდე ფიქრები შეაკარი!
რადგან ორივე კარგად ჩანწველი საწუთროს არსში,
მგერა — ვით დაწე თქვენც შეადწეოთ საითობის გარსში.

ფოტო-
ტექნიკა
ს. მ. მ. მ.

კიკუელი სკოლი

იმ 57 ახალი სასკოლო შენობიდან, რომ-
ლებიც წელს ჩადგა რესპუბლიკაში მწყობ-
რში, ჩვენი დედაქალაქის ერთ-ერთ სულ
უფრო მზარდ კუთხეს — დიღმის მასივს
შემოემატა. ამერიიდან აქ დაიდგეს ბინის
თბილისის 169-ე დღის რეჟიმის გახანგრ-
ძლიებული საშუალო სკოლა. 1256 მოსწა-
ვლისათვის გათვალისწინებული მთელი კო-
მპლექსი, ასე შეიძლება ეწოდოს სკოლას,
რომელიც ამ ტიპის სკოლებს შორის რი-
გით მესამეა. ამ სკოლის მოსწავლეებს აქვთ
სწავლის, შრომის, დასვენებისა და კვი-
რის განსაკუთრებული პირობები, დიდა ყუ-
რადლება დაეიშო საორტული დარბაზისა
და მოედნების მშენებლობას; სკოლას აქვს
კარგად მონყოილი ფრენურთის, კალთ-
ბურთის, ფეხბურთის, მინიფეხბურთის მო-
ედნები. ჩოგბურთის კორტები, საკურაო
აუზი, ტანმშოვარჯიშეთა დარბაზი; ჩინეუ-
ლი სააქტო დარბაზი, სამრეცხაო, საშაპე,
სააბაზანო და სასადილო, რომელიც დამო-
ნტაფებულია მექანიზებული კონვიერებით,
რაც საშუალებას იძლევა მოსწავლეები
დროის მცირე მონაკვეთში დაეკმაყოფი-
ლოთ ცხელი და ცივი საუზმით, სადილ-
ით. დღის რეჟიმის თანახმად ამ სკოლის
მოსწავლეები ისერიანებენ სუთთა პერზე,
გაკაფებენ სხეულს. შესანიშნავ საორტულ
მოედნებსა და დარბაზებში, ბიბლიოთეკა-
ში, პიონერთა ოთახსა თუ კაბინეტ-ლაბო-
რატორიებში მათ შჩეფარე, ნამდვილი შე-
მოქმედებითი მუშაობა ელით. ცოდნის შე-
ძენისა და გაღრმავების ყოველგვარი სა-
შუალება ექნებათ.

დაულოცოთ ყველა 169-ე საშუალო სკო-
ლულს ახალი კერა და ვუსურვოთ ფრი-
ადები დაბედობად!

16.4.91

„საქართველოს კალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ყოველკვირითი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მსა-
ტერულ-ლიტერატურული ეურსალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

საქართველოს საბჭოთავო
საზოგადოებრივი-პოლიტიკური
და მსატერული-ლიტერატურული
ეურსალი

„პარტიული პროპაგანდა, პარტიული აგიტაცია უნდა იყოს მაქსიმალურად საგნობრივი, დამაჯერებლად, საქმის ცოდნით უნდა უპასუხებდეს ყველა კითხვას, რომლებიც ადამიანებს აწუხებს. და მაშინ შედეგებით პარტიული სიტყვა გადავადნოთ შრომის ენთუზიაზმად, ათეულ მილიონობით კომუნისტისა და უპარტიოთა გარჯად“

ლ. ი. ბაქმიანი

პარტიული

— თქვენი სახელი? — კითხვა ახალ-მოსულს პარტიის ცხინვალის საქალაქო კომიტეტის მდივანმა.

- ჯანტა.
- მამის სახელი?
- ნიკოლოზი.

— აჰ, თქვენ ნიკოლოზ ჩოჩიევის ქალიშვილი ბრძანდებით? მამათქვენი ხომ შესანიშნავი ბოლშევიკია და სამხრეთ ოსეთში საბჭოთა ხელისუფლების გამარჯვებისათვის აქტიურად იბრძოდა.

ქალიშვილს გაეღიმა.

— რევილუციურ ოჯახში აღზრდა თქვენ უფრო მეტს გავალებთ. ალბათ, ანტიკომპაქ შემოგვითავაზეს თქვენი კანდიდატურა მექანიკურ ქარხანაში პროპაგანდისტად. იქ მუშათა კოლექტივია და უფრო მეტი მოზარდებია, პასუხისმგებლობა, სერიოზული მიდგომა გამართებთ.

— ჰეიღებო... —

მაღე ოქტომბერიც დადგა. სამუშაო საათების შემდეგ ახალგაზრდა პროპაგანდისტი ცხინვალის მექანიკურ ქარხანაში მივიდა. პარტიული ორგანიზაციის მდივანი შეხვედრებში იყო და ჯანტას ქარხანის დირექტორი შემოეცნა. მაშინ მექანიკური ქარხანა პატარა ნარმოება იყო, ნიტილი კუთხეც ერთ-ერთი პაპაქროს ბოლოში მოეწყობო. ჯანტა ჩოჩიევის აქ უნდა ეხდომიდავანლა დაწყებითი პოლიტსკოლისთვის. ნიტილ კუთხეში შეიკრიბნენ მშენებლები — ზენკლები, ხარატები, ელექტროტექნიკოსები. პირველი მეცადინეობა ვ. ი. ულიანოვის ოჯახს, გიმნაზიაში ლენინის სწავლის პერიოდს მიეძღვნა.

პირველი მეცადინეობის შემდეგ 25 წელი გავიდა. პოლიტსკოლა შემდეგ თეორიულმა სემინარმა შეცვალა სასწავლებლის თეორიული სემინარის მეცადინეობას ჯანტა ჩოჩიევა ჩვეული მონდომებით ატარებს. მეცადინეობაზე მიღებული ცოდნა პედაგოგებს ესმარება არა მარტო აღმზრდელით მუშაობაში, არამედ საერთო საზოგადოებრივ საქმიანობაშიც. სემინარის მსმენელთა მნიშვნელობის ნაწილი აგიტატორია, ზოგიერთები კი მოხსენებებს უკითხავენ სკოლის მშობლებსა საზოგადოებრიობას, მონაწილეობენ პარტიის ცხინვალის საქალაქო კომიტეტის ქალაქის სახალხო განათლების განყოფილებაში მიერ მოწვეული კონფერენციების მუშაობაში.

შარდნა განსაკუთრებით საინტერესოდ გამოართა კონფერენცია, რომლის ინიციატორად პროპაგანდისტი ჯანტა ჩოჩიევა და მისი მსმენელები გამოვიდნენ. კონფერენცია ლ. ი. ბრეგენევის „მცირე მინას“ მიეძღვნა.

ამაღელვებელი იყო მცირემხილთა გამოსვლები კონფერენციაზე.

ჯანტა დღეს უხვად იშვის თავისი შრომის ნაყოფს. სად წავა, საქართველოს რომელ კუთხეში, თუნდაც ჩვენს დიდ ქვეყანაში, რომ მას იქ თავისი აღზრდილები არ შეხადეს, რომლებიც ყოველთვის მონაწილეობენ, კრძალვით მოიკითხავენ, გულს გადაუშლიან. ისინი ყველგან არიან: ცხინვალში, თბილისში, მოსკოვში, ულინგრადში, კიევი, ორჯონიკიძეში. გულს გააღებ, ბორის ჯაოშვილი, გარსევან კრიხილი,

უკულის დასვლა

ნარკვევი

მიხელ ცენტრალური სადოქტორო დისერტაციებზე მუშაობენ, ამირან ჭამბურძი, როლანდ ცხოვრებოვი, ნელი თოდუაძე, ლეილა ქვანაშვილი და სხვები ეს ხელშეწყობენ პარტიულ-კომკავშირულ სამუშაოზე არიან. მისწავლეების ნაწილი სსკავიერულ პედაგოგის გზას გაჰყავდა და რუსული ენისა და ლიტერატურის ღრმად შესწავლა გადაწყვიტა.

ფანტა მასწავლებელმა თავის სასახლო მოსწავლეთაგან ერთ-ერთი პირველთაგანი, ჩვენგან უფროდ დასული გიორგი ბესიაიანი დაასახელა, რომელმაც უკვადი „ვეზის ტყაისის“ ოსურ ენაზე თარგმნისათვის ვანო მარბალის სახელობის პრემია დაიმსახურა.

შემდეგ მასწავლებელს თვალში კვლავ გაუბრწყინდა.

— ჩვენს მერბასაც ძალიან უყვარდით, მერბა ელიოზიშვილი, აბაბო გვიცნობთ... ბევრი სიტყვა ახსენებდათ მერბა ელიოზიშვილსა და მის თანატოლებს. მაგრამ ყველაზე მთავარი ის არის, რომ რუსული ენის გარდა ფანტამ მათ ასწავლა ადამიანების გაგება და სიყვარული. მერბა ელიოზიშვილი ცნობილი მწერალი იყო. თავის ერთ-ერთ ჰიკსში „ყველაზე ახალ-საბავშვო“, რომელიც ცნინვალის თვალდასაყრად, ლიტერატურულ გმირებს შორის ფანტა ჩამოიყვანა, როგორც პედაგოგი და ნამდვილი ადამიანი მერბაძე საკუთარი გვატობა და სახელი მოიხსენიეს.

...თითქმის ათი წელია, რაც ფანტა ჩიჩივა ცენტრალის მეტყვე საშუალო სკოლის დირექტორია. მართალია, ამ დროისათვის ახალი სკოლის შენობა აიგო, მაგრამ ჯერ კიდევ ბევრი რამ სწავრდებოდა მის მიწოდებას, რადგან სწავლება კაბინეტურ სისტემაზე გადავიდა. ახლა მართლაც შესაძლებელია არის მონყობილი ფიზიკის, ქიმიის კაბინეტები. დიდი ხანი არ არის, რაც სკოლა — კაბინეტურად გააგრძელებს, სასკოლო სასადილო გააფართოვებს.

და ი, ფანტა კვლავ წინა ხაზზეა; კვლავ ჩვეულ ხალისით განაგრძობს პრობაგანდისტულ მუშაობას.

შარშან... ამბობს ფანტა. პირველი მეცადინეობის თემა იყო „ლენინიზმი ჩვენს ეპოქის დროში“. თეორიული სემინარის საებრის სახით ტარდება. თითოეული მასწავლებელი, ვაკაბენ რეფერატს უხსნი. ეს კვლევ მიმართულებას. მეცადინეობა ორ საათის ვრცელდება. ცხადია, მეცადინეობის უკავშირებით ჩვენს მუშაობას, რომლის მოხარება მიზანია ვაკაბენდობის აღზრდა.

თუ მეტყვე საშუალო სკოლა ერთ-ერთი მონიწივე ოლიქის სკოლებს შორის ვაკაბენდობის წარმატებულის მხრივ, თუ წლები მამიწელე არ მომხდარა მოსწავლეთა განთესვა და არასრულწლოვანთა დანაშაული. თუ მოსწავლეთა კონტრინტეგისა და თვითმორქვების დათვალეინება კარგი შედეგები მოიპოვეს, ჩანს, პოლიტსწავლება მაღალ დონეზეა.

ბ. არჩაბაშვილი

სახლი მაღლობზე დგას. ქუჩის გავალბა, ფერდობს იქით, ვერც ვხედავთ თიქვილი შენობების გორაკებს და სადღე შორს, ჩანს პლინტაიაში უჩინარდება.

— აი, იქ კრებს ხოლმე დღეებში ჩანს. ორგან კიდევ ვაკაბენ პლანეტაია. ვაკაბენ მისის შორს არიან და ჰქვდათ არ ჩანს — ჩინების ცტარმეტოიდ წლის ქალმშობელ და ცალ ხელს ითიქის მღვდლის ერთ ვაკაბენდნაზე აღმართული გორაკისკენ იშვებს, ცალით ეი ქვიდან წუალი ამოაკვს. მერც ხის ოჩინარია სწორდება და მომცრო ვეღრდებან ქალიშვილი წყალს დოქში ასხას.

ერის გაულ-გულად ეციენებან ქაბემა, იხებენ. ფუმფულა წიწილები, ხახხახები ახალშეწავილი ვაკაბენ, ტრეტები დახუნჯია მსხალსა და ვაშლს, კომშსა და აბანს. პალატის სახამაივოდ გრძელა. პატარა დაბახს. დღისი რეტებაც, ხარშავს, აცხობს. სწრაფად, მოზარტებულად მოძრაობენ წვრილი, მოგარძო თითები. თითხმებოიდ წლის შენახა და ოკუვდ ითიქვანს ჩუამდ, თუქმელად ასრულებს.

შთას საოქაბო აღმოშენა მოიქვს და მავალზე აწუბოს, ორმოციოდ წლის სადომიანი, წახლისფერთიანი ქალი ფოტოსურათით და ჭერ კიდევ ახალგაზრდულ, სიცოცხლით სავსე თვლებით იშორება.

— ესაა დედაქემა. ეთერ დადიანი, — გვეუბნება შთა. ჩვენს წინ საუღვდაუღვლოდ წვრთაობენ ეთერის ხელშეწყობელი წივებია. ვაკაბენდობენ ქების ხილებებს, სხვადასხვა-ღაროს მიღებულ ჭიღლებებს, ორდენებსა და მღვდლებს, და მთელი სიხადით მავარებენ კომპლურინობის თავმებდობარს ჩანს თოდუბს სტეტივებ:

— ეთერი კომპლურინობის გამებრის წვრთა საკამათო, გასარკვევი დასაზრტებულად ბევრი ვაკაბენ, მაგრამ ზოგირით მაივ დუღობს ამქობინებს. — ეთერი ეი, როგორც ახალე ამოხივს ხოლმე, „სულ უშეამ იწაქ“. ახალი ახალი, წინადღებია არ გამოტევა. თითქმის უნდა ხულ მალე, რადე ოჩირად დღეზე ჩვენს სოუელე ვეშალე დამაქი, ვეღვლავ ეკილმორწობილი ვახლებს. აი, როგორც ხედავთ, სკოლა შენდება. ხისწარმული სწავლებლები პირველ სექტემბერს ახალ შენობაში მოიქვლებან მერტებს. გზის ვაკაბენ და საძირკვლით უკვე ვაკაბენდა, საყვად-ხოვრებო მომხატურების ობიექტები უნდა ჩადგეს მწურობში. ვაკეენება ახალი, ახალი მაღალი, საზღვდინარი ქუჩეცო...

— თვითონ მიხი ინიციატივით თუ ვაკე-თებულა რამე? — ვეკითხებით თავმებდობარს.

— როგორ არა. ეთერ დადიანი საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს დებუტატია და სოფლის ხელმძღვანელ დღეზე ზრუნევა ერთ-ერთი უპირველესი მოვალეობად მიჩნია. თუქც, მხოლოდ მოვალეობას, პასუხისმგებლობას ვერ ურდებდნენ სხვის სასიყვოლად გაწეულ ოკუვდლოდარ მაბას. ეს, ალბათ, უფრო ხანისათია, ადამიანის ბუნების თავისებურება.

— სოუელში 17-კილომეტრია ჩინის ვაკაბენ თავა. სათანადო ორგანობის დახმარებით მიხი სიტყვა მართლაც ვაკაბენდობა ახალი ახალი ვაკაბენდობა სახელმწიფოებრივ, აღმათ. ეტეც იქნება. — გულდაქრებობით ამბობს თავმებდობარს.

შეუღრებია მაქნის ხამ დაარკული. ეწო-ში ახალი „თვალეო“ შემოხრალდა. „მამა ჩივიალი“, — თქვა შთა. მერც მოგვარა ნიქობი, მაღალმა, დამახანა კალმე შეშოილო გეშობა. მოვიდა და თან მოიტანა ხახალეც, საზრუნავიც, სხვისი თვალისა გამოწეულ-ული მწაქრ ვაკაბენ.

ორმოც წლის ქალისათვის წარსული თითქმის გუზინდელი დღეა. გონებაში ნათელ სურათებზე აღბეჭდილია გარდასული ოჯახები, წლები, და საკამათისა წუთიერი და ფეტირება, რომ უკუვლავე პირვანდელი სიცხადით აღდგეს.

— რა ეყო ოკიოდ წლის წინ? — ეთერის დიდარს თაღისფერ თვალებს შექვი ენებება, ვაკაბენდობს სახალისით, თითქმის ბავშვური გაბეცებით ვაკაბენდობს. როგორ შემოიკვლეს დებე ეწოს, როგორ ვაკაბენ საპირკველი, როგორ ვაკაბენდა მობარში ცტცელი.

ზეწმოსუელმა მამის კერაზე სიცოცხლეს იწყებდა, ფეხს იკლავდა ახალი ოქაბი.

ესე ეყო შინ ვაკაბენ? ჩანს კრეტვას ნაკვე-ც თითები თითქმის თავისით ეტებდა ნაწეულტრების. და, როცა ვაკაბენდობდა და ფეტირებო...

— მიხებ-მოხიხებ, შე ქალი, რახანია აველიანი წავიდნენ, — შეგმინებოდა მე-ულეო.

— ცოტაც მდარევე, ორიოდ ბუქილა დამრჩა, — უნახუნება ცოლ და ის ორი ბუქი თოდ იქეოდა.

მეჩაიე ეთერ დაღანი, აგრონომი ჩ. პარკია და მ. ჯანაშია

— გეუფა, ქალი, ზავონდელი დღე არ გათიდება თუ?

— გათიდება, ჩემო ვარაღ, უფოლე გათიდება, მაგრამ დილდად სხვა ნაკეთში მინდა ვიძუთო, აქ კი დასაქრეფო რომ დარჩეს, გაუხეშდება...

ფარდულში მწონავიც მორიდებით შე-
პარტება საყვიდრს, ამოიღო შენ გელო-
დებოდი, ფაბრიკაში როდღა წავიღო წა-
ოი, მაგრამ აწონავი რომ მოჩანებოდა, და-
მილთ გადაურბენდა სახეზე, — კოლთა-
რაქიანი ხარ, დღეს 120 კილოგრამად ასულ
ხაროი, — შევაქვდა, ქალი წელში გამიარ-
თებოდა, მუხლზე ჩამოხლდ წაბლისფერ
ამებს ხელის ერთი აქვეითი გაისწორებდა
და მიიღო დღე ღებნი წაყოფითი ვაგნო-
დებოდა სახე.

— წახალისება, ერთხანს ღებნი, თითქო
ეს ერთადერთად სიტყვა მის მიერ მოკრფულ
ჩაიზე მძიმე იერს, თითქოს მისი აწონვა
ათას სანსროსა კი არ შეუძლოდ მერე-
თავს მაღლა სწევს და ამ დღეს აგონებს.
სიტყვა პირველად იგრძობ ამ სიტყვის წაღის
ნუთი ძალა.

— ეთერ დაღანიო, ცხაკაიში უნდა წა-
ხვიდე რაიადნაკომში გელოდებანი. — თუ
ხრა ერთხელ სასოფლო საბჭოს თავმჯდომე-
ადი ჩრქვეთ პარკიამ ქალს გაუყვირდა, მო-
საუბრის სახეზე ვერც სიხარული ამოიკითხა
და ვერც წუნება. არაერთხელ ჰქონდა თავ-
მჯდომარეს, რატომ მიხარებენო, მაგრამ პა-
სუბი ვერც ერთხელ ვერ მიიღო, საღამოს
კი ცხაკაიდან გახარებულ დაბრუნდა.
მსულ ხორხის კოლმურენობა „გამარჯვების“
დღეებშია ეთერ დაღანი რაიონული საბჭოს
წევრებად აირჩიეს.

— ასე წახალისებს, — ფიქრიადად ამ-
ბობს ეთერი, მერე? რასხუდა ათასერ მერე
საქმე უნდა შეკეთებინა თავს ხომ არ შეიკარ-
ცხენიღო. ნიღბას გამარტობა უნდოდა. საში

შვილი გასარდელი შეავდა არც ჩანს კრე-
ფა, აბრეშუმის ქვის მოვლა და ტუნჯის
დამაზება უფოლა იოლო. ბუნების ქირე-
ულობის, წვიმის თუ ქარიზხალს უნდა შევხ-
როდობოდი. მაგრამ როცა იცი, შრომა ას-
მაგად გიძავდება. ძალა გემატება და უფრო
მეტის გაკეთების სურვილი გიპყრობს.

— როგორია თქვენი ერთი ჩვეულებრი-
ვი დღე?

ჩვენი კითხვის პასუხზე ეთერი დიდხანს
რბოდა ფიქროს, უკველავებს თვალნათლად
გნებდა... დილის ნათელს დასაწყობს და-
სახლბოი, ძროხებს წველის და საძოვარზე
ღუშებს, ქაობებს საყენეს სურის, ხედაობს
ახდუთავებს გეო-ურებს და მერე გახლილ
სტერაზე ცხელ ჩრება და ქელორ ცეკოს
სოციალისტ ქმარ-შვილს თავისთვის კი ხელ-
საქმისი იხვევს მსოფიოდან საქაზმებს და
უკველავი ერთად მიჰყვებიან პლანტაციონერ
მიმავალ ზუს. საღამოს ცვლავ ერთად ბრუნ-
დებიანი შინ. იქ კი, პრაგაღარის უბანს წუ-
ჯავში, ჩრება ციფრები: დაღიანების იყახა
20 იგლის 400 კილოგრამი ჩაი მიიჭრის
სამშობლოს, აქედან 200 კილოგრამი ეთერის
პროცენტილი იყო.

არის გამორჩეული დღეებიც, მათი მოყო-
ნება ახალი ძალითა და ენერგიით რომ გაყ-
ვანებს, ახალი ნაწივის გადავებას რომ გიკარ-
ხანებს. შრომის წითელი დროშისა და ღე-
ნილის ორდენების მიღებისა და საბჭოთა
კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად არ-
ჩივის დღეები საშუალოდ აღიბედა ეთერის
ხსოვნაში.

დღი აღიარების პასუხად ორწელიწად
წახევარო შეპარულა პირადი ხუროცილო.
შარსნა 20 ტონა ჩაი მოიჭრა. წელს კი,
XXVI ყროლობისათვის შავების დღეებში,
ეთერ დაღანმა 21 ტონა ჩაის მოიჭრა იგი-
დებულა. XXV ყროლობიდან განვიღო პერი-
ოდში 28.500-ის ნაცვლად 80.000 კილოგრამ-

ზე მეტი ხარისხიანი ჩაი ნაზარა ქვეყანას.
სათუად ინახავს სოციალისტურ შექიბ
რებაში შრავაქერ გამარჯვებისათვის მიღე
ბულ ჩილოდებს. აი ისინი: შარის სათებო,
რაიონშიმდებები: ხალიხა, მაცოვარი...

ცხაკიელმა ნოვატორმა მერევემ, სოცია-
ლისტური შრომის გმირმა ტატიანა ტუბუ-
ჩავამ შეიღოთი შეიფვარა მისი მიმდევარა
ეთერ დაღანი. ეთერმა შეღებულ ხუროტერ
მოიპოვა ტუბუჩავას სახელობის პირისი და
ახლა, თითონ ნოვატორის წინადადებით, ეს
პირისი მას საშუალოდ შელოდობლობაში დარ-
ჩა. მაღალი ხარობის ღირსაკი ახლა დაი-
წინის იყახი ტუბუჩავის. მისხლზე ოთახს
ამწუნებს.

— და მანც, ჩანაიარა, როგორი მუდოდე-
ლის გამოყენებით იღებო ასეუ ზეუ მოს-
ვალს? — ვეკითხებით ეთერს.

— ჩვეულებრივ განსაკუთრებულს არაფერს
ვაკეთებო. მაგრამ ცხაკაიას რაიონის, სოფელ
ხორხის კოლმურენობა „გამარჯვების“ ოლ-
კაციით, თავმჯდომარე უფოლე ეთერ და-
ღანის პლანტაციონერს გაგორდებოდა, სარ-
ცესავითი ვარიალბო შეკრებო შემოგვეკრ-
ებოთ თავად ნოვატორი მეჩაიე, თვალის
ერთ გადავლებო შეამჩნევო განსხვავება
მოიპოვავ ნაკვეთის შრომის აქ უფრო მო-
ვალს, უფრო ხასხასაა თითოეული ბუჩქი
თქვენს თვალერ, რამდენმე წუთოში. მხო-
დოდ ერთი ბუჩქიდან სამ კილოგრამ ჩაის
ფოთლებს რომ მოიჭრეს, მაშინ ერთხელ კი-
დედ დარწმუნებოთ საგანგებო მოვლას.
სახელების დროულად შეგანს, პრაგას, ოთხ-
ნას რაოდენი ძალა მოუცია თითოეული
მცენარისთვის, მწვანედ ხასხახტენ ისინი
მწრუდებით დაღიანის ხელსო.

— ოქას თქვენი ხელი აუტავა, იქ კი,
ქალაქციათო, ვალალოდნ ჩაის ბუჩქებს,
ეს-ნა! მეზობელს ეხმარებოდა, გაჩრე-
ვის დროს არ შემიძლია მასთან აკვირო-
დებუტება საზრუნავს, საფიქრალს არ დაუ-
ხლდეს, უკოვლოდურად კი მაინც 200-250
კილოგრამ ჩაის კრებო, როგორი ანაწილებო
დროს? ვეკითხებით მეჩაიეს.

— დრო თუ გინოვოლად არ გამოიკე-
თვალსა და ხელს შუა ვარბენს, და მანც
ათასმა ხარხარებმა თუ ერთ დღე მოიყარა
თავი, საღამო, მოვარაინი დამე უნდა ვაგო-
უნო დაღიანა. დღის ნორმა უფოლე უნდა
შესრულებდეს, ერთმაგონი კი არა, ორმაგად
თუ ეს კონიანდ არ აქციე, მაშინ საბჭოს
შესრულებას ვერ შეძლებს. სიტყვა კი არასი
დებს ვამბობო. — ამბობს...

სახლო მაღლობზე დგას, ვალბა, გიკარქე
მწვანედ ხასხახტს ჩაის, მაღლობ. — კილო-
მისუნიღიანი ქალი ჩაის ბუჩქთან დახლდა,
ხანდახან წველებს ვამბობო, საუფრო ეკოს
შეკრებებს იფას, დიდდღეზე ეთერებო რა-
მონდელი შვილის საუფლებებო სახელო-
რსნახუროდნ დაბრუნებას, და მანც კი
სიტყვი შეპარო ამოუღდება იყახს.

სინათლდ ხასხახტს სახლში. იქ უკველავი-
რო მზად არის მას დასახებურად.

ლ. მამარაძე
ცხაკაია, ავგობო.

სომხილისტური შუჟიზიზიზი სიკაი

გისი პიტნი

ხვალ პირველ ცვლაში იმუშავენ მანქანის მეხუთე ადგილზე რგოლი იყო მორყეული, ნეტავ შეაკეთა თუ არა ქვეოსტატმა, ვაითუ, საჭირო რაოდენობის ძაფი არ იქნეს? ქიმიურ ქარხანას ოლეუმი ქალებია და კაპოლაქტამის მონაღლებს გვიკვირებს, დღეს თუ არ დაიტკირთა ბუნებრივი, საოთხი მანქანები გაჩერდება გაცივებულ აპარატებზე საჭირო ტექნოლოგიური პარამეტრების სწრაფი აღდგენა შეუძლებელია, ერთბაშად მოზღვადება უხარისხო პროდუქცია ეს მაშინ, როცა აბრეშუმსაძახავი საამქროს კოლექტივმა ვალდებულება იკისრა ხუნთლდის დამამოთვრებელ ნელს სამი მილიონი მანეთის ზეგამითი პროდუქცია აწარმოოს

ფიქრი ახალბედებს სწვდება მერი აბესაძე, ჰა და ჰა, როგორმე მოახერხებს უხარისხო ნახევარფაბრიკატის ხეირიანად დამუშავებას, მაგრამ მათთვის რომ ვერ მოიცვალს? — ასეთ შემთხვევებში ნუნცი შეიძლება გაეპაროს მძახავს. მართალია, მერიმ ერთ-ერთმა პირველმა მოიპოვა ქარხნის მშრომელთა შორის თვითკონტროლი მუშაობის უფლება, ნაჯაფი, დაკოფრილი ხელისუფლები და მგრძობიარე თითები „ხედევენ“ ძაფის სინძინდეს, დაქმობობასა და გრეხილობას, მაგრამ იოლი როლია 164 თითისტარიდან ნუნცი გამოარკეო კოლექტივის კი მისი იმედი აცქეს, სადგეში 190 კილოგრამის ნაცვალად ცვლაში 300 კილოგრამს აბარებს და, თვის ბოლოს რომ იმედი ვერ გაამართლოს, როგორ შეეძლოს ამხანაგებს თვალბმში?

1965 წელს... რუსთავში ჩამოსული ხაშურელი გოგონა ხარბად აკვირდება ყვე-

ლადურს, რა კარგი იქნებოდა, ბიჭი რომ ყოფილიყო, მეტალურგიულ ქარხანაში იმუშაებდა მარტინის ლუმელთან როგორ უშვებით რკინის მუხარადებში, სახებზეც ბრინჯაოსფერი დაჰკრავთ. არც მუხნებლობაა უფრო აი, თუნდაც, მეამწებოა — მთელ ქალაქს ზევიდან გადმოჰყურებს „მანინა“, „ვირა“ და ამოდენა მანქანა შეინებს ემორჩილება. მისწერა კიდევ სახელში დაუშალეს — თუ აგრე ძალიან გინდა მუშაობა, საქალი საქმეს მინც მოჰკიდებ ხელო, ვილაცამ უფროა, ქიმიური ბოქკოს ქარხანაში სჭირდებათ მწინთან მარჯვე გოგონები, სამუშაო ნახე, უთუოდ მოგწონებო. ნახა და სხვა სეციალობაზე აღარც უფიქრო, ერთბაშად მოაჯადოვა მიქათქათე ძაფით დახუნდულ-

ლმა მანქანებმა. რუსთავის ქიმიურ-მეტალურგიულ ტექნიკუმში ჩააბარა გამოცდები და მალე ქარხანასაც მიაშურა. ის იყო რუსთავის ქიმიური ბოქკოს ქარხანა მწყობრში ჩადგა, მთავრდებოდა ფორმირება ახლად ჩამოყალიბებულ აბრეშუმსაძახავ საამქროში გულთბილად შეხედენ ახალბედებს. იმთავითვე მიაქციეს ყურადღება ალლიან და დაუზარებელ გოგონას. შესაშური დისციპლინითა და შეუოგრობით აოცდა უფროს, საქმეში გამოვიდა ამხანაგებს. ხარბად ითვისებდა მძახავისათვის საჭირო ყველა ნერვლმანს. არასოდეს არ დაევიწყებდა ის დღე, დამოუკიდებლად რომ გამოუშვა პირველი

პროდუქტა. მაშინდელი გეგმა, ახლა რომ მის მონაფეთაც ღობის პეგრის, სულ 35-ოდ კოლერამი იყო. მანქანა რომ ჩართო, მიღღვარებისაგან პირი გაურსა. უწვეული რამ ხედივანა მერის ცხოვრებაში. მაშინ მის მანქანას სხვანაირი ხმა ჰქონდა — სახეირო. მონარსული მუქეტივანა მხოზრალად თითისტრანგბ, თვალსა და ზეგუპა რომ იესებოდნენ ქაქათა ძაღით. ამან განსაზღვრა ყველაფერი. მერი აბესა-ლი ვე იპავა თავისი მონოდება, თავისი ადგილი ცხოვრებაში.

დრო გადიოდა, იზრდებოდა რუსთავის ქიმიური ბოქოსი ქარხანა, იზრდებოდნენ დადიანები. ქარხნის სიმძლავრის გაზრდამ ახალი მუშახელი მოითხოვა. მეტალურგთა, ქიმიკოსთა და მშენებელთა ახალგაზრდა ქალაქში უკვე ჰქონდა მუშახელი. ქარხნის ხელმძღვანელობამ აუმიოქმედებდა რეზერვებს გადახედა. საცუკიოსიტთა დადაგარი-შებით, მუშახელის სიმძივრის გადაფარვა შეიძლებოდა შრომობელთა პროფესიული ორგანიზაციის სრულყოფით (თუ თითოეული მუშა ცდის ნორმას ორმაგად შეასრულებდა) ამ მიგნების რეალიზაცია მეთითიებად გალინა ქარხანას, გოლინა გავას, ნელი მელაშვილის, სოფიო ვახანაშვილის და ქარხნის სხვა მონინავთა გამოციდი-ლებმა ისინი სხვებთან თანაბარ პირობებში გაუჭირებლად ასრულებდნენ ო-რო-რომს. ასეთივე მაჩვენებელი ჰქონდა მერი აბესაძესაც, რომელსაც ახალგაზრდებს შორის პირველი იყო, ვინაც მონინავეებს გაუხსნო მხარი.

ერთად გამოვლილი სიმძლევები, ნარმატვანა გამოკვების დაუცხრომელი სურ-ული სულიერად აკავშირებს დადიანებს, ადღვლებს კოლექტივს. მეცხერ სუთნე-დის დამდგან სანარმოში მთლიანად მომ-ზადა ნიადგი ქარხნის ხელმძღვანელო-ვის ჩანაფიცრის განსასოცილებლად. ნარმოების მონინავენი, რომელთაც ნარ-მატები დამოთარებს წინა ხუთნდელი, მთავრობის ჯილდოებით დაჯილდოვდნენ, მერი აბესაძეს შრომის ნიული დროში ორდენი გადაეცა.

სამშობლოს მალაშმა ჯილდოც ახალი ძაღით აღაქო ქალიშვილი, უფრო უმატა გარეხს. 1973 წელს სანარმოში იშვა დიდ-მონიშელოვანი პატრონოტული ინიციატევა — „დღეს მონინავის მიგნა — ხვალ ყვე-ლას მიღწევა“. საქართველოს სსრპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა ეს თანსონობა მოიწონა. სწორედ მერი აბესაძის და სხვა მონინავთა შრომის შედეგი იყო, ის მიგნა, რომლის მიღწევასაც ესწარფოდა ამ თანსონობის ასობით მიმდევარი.

სოციალისტური შევიზრების ერთი დიდი სიკეთე ის არის, რომ „მეტოქენი“ ერთმა-ნივისიდან სწავლობენ დღეს სანარმო მარევენებლების მოპოვების გეგმას და ხე-რისებს. თანსონობის მიმდევრები გულდას-ნით ეცნობოდნენ მერი აბესაძის შრომის მეთოდებს, მერიც დაუზარებლად გადას-ცემდა ყველას თავის გამოციდილებს. მე-

ვრმა მძახავმა ისწავლა მერისაგან სამუ-შაო ადგილის მომზადება, ძახვის ტექნი-ლოგიური ოპერაციების შესრულების, ნა-შებისა და ნუთების დაზოგვის ხელოვნება.

მეცხერ ხუთნდელის მეოთხე წლისათვის მონინავეთა მიგნებს 350 მშრომელმა მია-ღწია. 130-მდე მშრომელმა ვიადამდე შე-ასრულა ხუთნდელის გეგმა-ვიდლებულბა, მერი აბესაძემ კი დროს ორი წლით გა-სწორო. სახელი თვით აწებებს ღორსულის. მერი აბესაძეს კიდევ მოაკისრეს დიდებამ. ამჯერად უკვე ახალგაზრდა კომუნისტის შრომით დადასახურება მთავრობის უმა-ღლესი ჯილდოთი — ლენინის ორდენით აღიწინა.

მიმე და სასაბიოა რჩეულთა ტვირთი. მონინავეთა შორის მონინავენი სიცივით და საქმიო ხალხის მსახურნი არიან. 1966 წელს საქართველოს კომპარტიის რუსთავის ორგანიზაციამ მერი აბესაძე საქართველოს ორგანიზაციის XXV ყრილობის დელეგატიად აირჩია, ხოლო საქართველოს კომუნისტთა ფორუმმა სკკპ XXV ყრილობის მუშაობის მონინაველობის მისაღებად ნარეგნა. ჩვე-ნი ქვეყნის დელეგალებში გატარებული ის დღეები უზენაიერიესი იყო მერის ცხოვრ-ებაში. ახლაც თვალსწინივით უფრხილ-ლებს ყრილობაზე მიღებულ სამასსოფრო საჩუქრებს — მაჯის საათს, და რამდენჯერ-აც დახედავს. გულში პირველი დი-გნობით იფეთქებს უსაზღვრო მადლიერე-ბა შობილი ხალხისადმი, დიდი კომუნი-სტური პარტიისადმი.

მეათე ხუთნდელის ოთხ წელსწინამუ რუ-სთავის ქიმიური ბოქოსი ქარხანამ ხუთ-ჯერ მოიპოვა საპროზო ადგილი მთლიან-სავე სანარმოთა შორის გახლილ საქაშე-რო სოციალისტურ შევიზრებაში. ახალგა-ზრდა სანარმის მიერ მოპოვებულ ამ დიდ ნარმატვანაში მერი აბესაძის წვლილი გან-საკუთრებულა — მისმა ჯადო ხელებმა ხომ ათითასობით კოლერამი პროდუქცია ანარმოეს გაგრამ კიდევ უფრო მეტი სარ-გებლობა მოუტანა კოლექტივის მერი აბე-საძემ როგორც კომუნისტმა, დამრეგებე-ლმა, შუქურამ. მის მაგალითზე იზრდებო-ბად და იზრდებთან მომავალი აბესაძეები, გავაუბი, ვახანაშვილები..

საბჭოთა საქართველოს 59 წლისთავის მონინავედ განივდა სიხარული მონინავე მძახავმა. მას, ლენინისა და შრომის ნიოთე-ლი დროშის ორდენისანს, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის წე-ვრობის კანდიდატს, რუსთავის სახალხო დეპუტატთა საქალაქო საბჭოს დეპუტატს საქართველოს სსრ სახელმწიფო პრემიის ლაურეატის ნიშნება მიენიჭა.

დიდი მიღწევებით შეხვებულა საქართვე-ლის კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილო-ბის ნაშურელი მუშაკაციის უმცირესი წეო-ლი. იგი არ არის სწავლული, რიგითი მშრომელის პროფესია ამჯობინა ყველა-ფერს და ამ პროფესიამ ბედნიერება აპო-ვინა.

ნიკოლოზ ტიხონოვი

წიგნის მარეკავის სელები

უცნო ჩას ბურქებთან ენაზე...
 შაო ამოხსნა შრომის დღე მუშენიერი,
 კოლმურნებს, შაო აქ ექმადენ
 ერთ მტკიცე ხელს — „ნილინოერი“
 დასაბამებენ ზღვრებს ფოთლებს,
 მრეფეზე მათმა ნაწ ბრძინებებს აქვსო,
 შრომა ვადადება ლე უფრო მეტად. —
 შოთი ღაურულუ ხელები მახობს,
 და შაო სისწრაფეს ზა აღწერს, ნეტავი
 ოპ, იქნეს, ახე ქაინიბე ქალის
 კლავიშო დაქმრის თითების მღვა,
 და შევება ციდან მოცხადალი.
 და მელღლის არ ცტრება დღეა.
 აქ კალათებში ცვაყა და ცვაყა,
 მოღის შროალით ფოთლებს წვიმა,
 ფოთლებს მადლო მილად ააშენა.
 თითქოს შაო კვეთავს ასობით უბანა.
 როგორც მერეცხლები შუქნა ზღვაზე,
 ახე ბურქებს დაქის ხელები,
 ჩას ბურქებზე სუფევს სინაზე
 და სიუბე შიწას სწევას გახელები.
 იმ ხელებს მად მოსკოვში უბნავს.
 უბნავს ფრეგნას ჩაინაშაყ,
 შედეგის შიწს კავშ ხელები მსვლება,
 რომ მეგობრობენ შიწისას ფოთავშლდს.
 თარგანა ბასნილ ლაშქარაშვილებს

თამარ ჩხიძე

თეიმურაზ ზამბახიძე

წესა ანანიაშვილის ხსოვნას

თეთრი ზამბახი შენს საფლავს ერთვის,
 შენც ზომ სითეთრის ხარ ნიშნავეტი.
 ვადარებ ზამბახს ცხოვრების ფურცლებს,
 შეუჩო მისიოლდე ვერ გააფურცლდე.
 დეგ უწეო შიწა, თეთრი შუბლს რომ ერწყმას,
 მაგარებს შუგ ფოთას გაფერილ მერცხლას.
 ალბთ იმიტიო შენი ხმა შეგისი,
 უთვლ გაზაფხულს ჰქიქაოთ მერცხლის
 თებერვალია, ახლა მარტიც.
 მოვიფრინებდი გულთი ნანატრია.
 — გაზაფხულია — ჰქიქაოთ მტკეპე.
 — გაზაფხულია — შეც სიფიფო გეტეპე.
 და თეთრი ზამბახის სახალცილო მაშინ
 მე შენს საფლავზე ენაფლავს დაუჭირ.
 ჰერეგნობითი კო თებერვალია,
 დე ენაფლავა ახლა უკავია.
 თეთრი ზამბახი შენს საფლავს ერთვის
 და შენც სითეთრის ხარ ნიშნავეტი!

ს ს უ კ ი ა ე ი ა

ვისაც უნდა საოცრება იხილოს, ახალკამოზავუხულზე თბილის-თიანეთის გზას ვაუწყებს და ცხვარიჭამიაა ესტუმროს, როცა მსუბუქ ნისლით გახვეულ მიდამოს მზის პირველი სხივი გასვრავს, თვალნიც ცხვარიჭამიას მშვენიერი ლანდშაფტი გადაგვმღებთ...

იყო დრო, რა-ცა აქ კოლექტორი პაღუბის გასაკეთებლად მშრომელთა ჯგუფებს შინები გამოუყვეს. მაგრამ რაღაც მანქანებით ამხანაგობაში მეტად საყვეთ პირები აღმოჩნდნენ. ისინი მეღის თვალებით ზომავდნენ წარმტაც ადგილებს და ყალბი საბუთებით შუარაღებულნი სასახლე-აგარაკებს აშენებდნენ.

დადავამდილი და პირუთენელი საუბრის გამო... კერძი მესაკუთრეობას ბრძოლა გამოეცხადა. მაშტამი და მთავრობამ გადაწყვიტეს ამ შესანიშნავ ადგილებში, სადაც ესოდენ ინტენსიურად იყო გაჩაღებული საკუთარი აგარაკების მშენებლობა, შექმნილიყო ბავშვთა განაჯანსაღებელი კერები - ქალაქის მუშა-მოსამსახურეთა დასვენების ზონები. ხალხის სურვილიც ეს იყო...

ამ საშვილიშვილო წამოწყებას მრავალმა დაწესებულებამ დაუჭირა მხარი. მოიტანეს ქეა-ლორი, ატლახებულ გზებს სრულში მოაყარეს, გაკეთდა საინალიტო არხები. მივიდნენ კადმიოივცეს მოწინაურებე ანკრა წყარო.

ცხვარიჭამიას მიდამოეში სიცოცხლემ დიადაფურა. ამ სიტყვების სისწორეში ნათლად დარწმუნდებით, თუ ერთხელ მინერ ეწვევით ნალკოტ ადგილებს, სადაც ზაფხულოით მათი მგრძანებლები პიონერული და მოსწავლეები ისვენებენ.

დიდი იყო სიხარული თბილისის მექანიკური ქარხნის თანამშრომლებისა; მათ კოტეჯები გამოეყით.

ქედზე ცაცი მოვიდა ქარხნის აგარაკის კეთილმოწყობაში მონაწილეობის მისახლებადა. ამბობს პარტკომის მდივანი ლევან თურანიძე... - შეიძინეს ინვეტარი, მოაწესრიგეს სპორტული მოედნები, გაიყენეს წყალი, გააკეთეს აბანო, ლაზახად გააფორმეს პიონერული ხაზი. კედლები დამშენდა გმირი პიონერებისა და კომკავშირების სურათებით. სტენდები, გვაყენებენ ჩვენს სახელოვან თანამედროვეთა ცხოვრებას, საბჭოთა ბავშვების საქმიანობას.

მარტო შარშან თბილისის მექანიკური ქარხნის თანამშრომლებმა შაბათობებზე 12 სახლი შეაკეთეს. ზაფხული პიონერთა ბანაკში ხალხისინად გაატარა 200-მა ბავშვმა.

წელს ექვსი კოტეჯი შეეოდა, გვეურნება თენგიზ არდიშილი, ეწეო-ბა შაბათობები. მექანიკური ქარხნის თანამშრომელთა შვილებისათვის გახსნილ ბა-

ნაკ "შეკრდენში" 200-ზე მეტი ბავშვი ისვენებს.

მშენებელთა რაზმები ხალხით მოდიან, მალე დამთავრდება გათბობის სამუშაო, ამბობს ბანაკის დირექტორი კახტანც გვიდიამაშვილი, - სულ მალე პიონერთა ბანაკი დედათა და ბავშვთა დასასვენებელ სახლებად გადააკეთდება, ასე რომ მშრომელები მკირენლოვან ბავშვებთან ერთად ზამთარშიც ხალხისინად გაატარებენ შვეულუბას.

"შეკრდენის" პიონერულ ხაზზე უფროსი პიონერულმძღვანელი ლელა ზედელა-შვილი პატაკს იღებს რახმეულის საბჭოს თავმჯდომარისგან. იგი მოახსენებს, როგორ ხალხისინად გაატარეს დღე, მოიარეს ისტორიული ადგილოები, ეწვიენენ მცხეთას, სიონს... მოიწიეს საპატოტი სტუმრობი, შეხედენ გამოჩენილ ადამიანებს, ატუმრობენ იყენენ მუშობელ პიონერთა ბანაკებში, გაიმარჯვეს ფეხბურთში. შაშში, ჭადრაკში, კალათბურთში... რა საინტერესო იყო ლიტერატურული საღამო...

გაიღისს წლები... მათ დიდხანს ენახსოვრებთ ამ გატარებულ ბედნიერი დღეები. მუდამ პატივისცემით მოგონებენ ყველას, ვინც ძალღონე არ დაიშურა, რომ მათი პიონერული ზაფხული უღრებოლად მისესავით ნათელი ყოფილიყო.

ქედი სიხეული

ისინი სამნი იყვნენ აზა, დავითი და ქეთინო — დედა და შვილები. მეტროდან ამოვიდნენ, ნაბიჯს აუჩქარეს, მაღალი კბეები სწრაფად ჩაღის და პროფეკამირების სასახლეში შევიდნენ. დარბაზი მაყურებელი იყო გაჭვდილი. კომპოზიტორ ნუნუ დულაშვილის საღამო ინსებობა.

სცენაზე, რამპის შუქზე კომპოზიტორის სილუეტები ჩანდა. იჯდა როიალთან იგი და ნაწარმოებს ასრულებდა. მასთან ერთად მდგომდა ანსამბლი „ფახისი“ და იოსებ ნონეშვილის ლექსზე „კახეთი, ჩემო კახეთო“ დარბაზში საოცრად წარმტაცი მუსიკის პანგები იღვრებოდა. მადლიერი მაყურებელი ფეხზე მდგარი დიდხანს უკრავდა ტაშს. ტაშს უკრავდნენ დედა და შვილები — მანჯავიძის ოჯახიც.

აზა მანჯავიძეს რომ შეეკითხოთ, რა არის თქვენი ცხოვრების მთავრი მიზანიო, არ დაფიქრდება, თვალი გაბრუნყრნდება და უშალ გიპსახებით, ჩემი შვილების კარგი აღზრდაო. ეს მართლაც ასეა. აზას 37 წელი ახლახან შეუსრულდა. დედის დადაბლების დღე მეუღლემ და შვილებმა დიდი სიყვარულით აღნიშნეს. ვარდ-ყვავილებით ააყეს ბინა. აზა ხუთი შვილის დედაა. დედობის ძლიერი გრძნობა ამაღლებს მის ქალბავს. სწორი, სახის ღამაში ნაკეთა და უღვეი ღმობი მშვენიერა მატებს ისევე პროფესიონალი ახალგაზრდა ქალს.

აზა პირველითი აგრნომია. მისი უმჯობესე გიგა მანჯავიძე, მებაღეობა-მევენახეობის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტის „საქებალპოეტის“ მთავარი ინჟინერი,

დოცენტი. მევენახე რაციონალიზატორი, 35 სამეცნიერო შრომის ავტორია.

თბილისში, ნუცუბიძის ქუჩაზე, № 42 სახლში ცხოვრობს მანჯავიძეების დიდი ოჯახი. დილით მზის სხივი ფანჯრის მიწას ეცემა და მისი ათინათი ირეკლება ბინაში. იღვიპებენ ბავშვები.

გაზაფხულის მოვარდნას ჰგავს ყოველი დილა მათ ქერქვეშ. ბავშვები ერთმანეთს შევლიან ჩაცმავში, მომზადებაში. დედას საუხზე მზადა აქვს და დანაყრებულნი მზიარული ყვირით ჩაუყვებიან სახლის კიბეს. 18 წლის დავითს სამუსიკო სასწავლებელში მიტქარება, 14 წლის ქეთინო და 9 წლის ზურუიკო სკოლისაკენ გარბიან. დიტო ჯერ მხოლოდ ხუთი წლისაა და დედას საბავშვო ბაღში დაჰყავს.

17 წლის სოსომ წელუს წარჩინებით დაასრულა საშუალო სასწავლებელი.

გიგა მანჯავიძემ ბავშვობა ორჯონიკიძის რაინის სოფელ ლაშუმი გაატარა.

მამინ ღარიბად ცხოვრობდნენ. უჭირდა ხალხს, უჭირდა გლეხებს. დედა განუწყვეტლო არწევდა აკვანს, ოთხი შვილი ლალობდა კარ-შიდამოში. ქარი სახურავიდან ხან კრამიტს აძრობდა, ხან ლიბეს შეკეთება სჭირდებოდა და დღენიდავდ შრომობდა გამარჯ მამა დავით მანჯავიძე. ცოლ-შვილს არ შესცივებდა ლუკმაბური არ მოაკლდესო. საკომუნურეო საქმიანობაში აქტიურად იყო ჩაბმული დავითი, ბევრი სასარგებლო საქმე გაუკეთა სოფელს, ხალხს. თანასოფლებელმა კომუნურენობის თავკაცადაც აირჩიეს.

დავითმა ოთხ შვილს მამულის სიყვარული ჩაუნერგა. მაგრამ ქვეყნად სიხარული ბოლომდე ვის გააკოლა? ომი დანყი და ერთ შვილს ფრნტის გზებზე შემოაღამდა. ქალიშვილი ავად გახდა და გარდაიცვალა. ორი ვაჟი დარჩათ გიგა და აკაკი. აკაკი მეცატრუსე აგრნომია. მშობლები იმდით შეამურებდნენ ვაჟებს. ისინი იყვნენ მათი დარდის გამძარყებელნი, ტკივილების გამყურებელნი და მომადლის მიზანაც. შეილიშულები მაინც მოგიმარავეთო. ეტყოდნენ გულდარდიანნი.

ღამით გვიან ქრება შუქი აზა და გიგა მანჯავიძეების ოჯახში. უკანასკნელი ტროლიშუსიც ჩაივლის და დაცარიებულ ქუჩაში დაგვიანებულ მგზავრს სადღაც მიტქარება. გიგა სამუშაო მაგიდასთან თავდახრილი ზის. მასთან აზა მიდის და მზარზე ხელს ადებს — კმარა, დასიყვრო. შუქჩამქრულ ოთახში უკ სინათე ბავშვებს. შემდეგ დედა ფეხბარვით შედის და კარს უყვლის სანაოლებს. საბანი ხომ არ გადახდითო, არ გამოიციდნენო. ფარულ იღვევა ყოველთვის თან ახლავს ვარულ დედისას.

მოგიწონებო მოგიწონებს ცვლის. რა სწრაფად გაბირბინა დრომ. თითქოს გუშინ იყო მათი ოჯახის პირველი სიხარული, ცეროდნის პირველი ნაბიჯები. მიბარბავტება პატარა, ხან ეცემოდა. დედა უშალ სწვდებოდა, ხელში აიტაცებდა და გულში იყრავდა პირმშოს შესაროდა პირველ ნაბიჯებს, მისი პაინის ნაფხურებს. კისრიდან ვერ იშორებდა შემოჭობილ

მკ ქოცხესე

სათუთ თითებს. პირველ სიხარულს მეორე მოჰყავს, მეორეს — მესამე და იგი ხუთი შვილის დედა გახდა. ხუთ მარგალიტს შეყურებს ყოველ ცისმარე. პირველ ხანს ბავშვების აღზრდაში ახას შევლოდნენ მშობლები ეკატერინე და ზურაბ ქუმბურძიძეები. ზურაბი რესპუბლიკის დამსახურებულ პედაგოგია.

ბავშვები ნაშრობადრდენ. დათო და სოსო კომპაგშირელები არიან და მშები საოცრად მეგობრობენ ერთმანეთთან, მსჯელობენ ნაიკიხულ ნივინებზე. მუსიკაზე, ბეთოვენსა და ჩაიკოვსკიზე. საზღვარი არა აქვს შათ ახალგაზრდულ ოცნებებს. ხშირად უფროსები უმცროსებს შევლიან და ერთად ნეყვეტენ ალგებრულ მაგალითებს, ფიზიკის ამოცანებს, ქიმიის ფორმულებს. სამეტადინო კუთხეში უწყვიათ მათთვის საინტერესო ნივინები, ნოტები ფორტეპიანოს თავზე აკეთ დალაგებულნი.

ახა მანვავიძე და მისი ქმარ-შვილი სპექტაკლების, მხატვრული, პოეზიის, ბავშვების ხშირი სტუმრები არიან. ბავშვებს მოსწონთ მოზარდ-ბავშურელები თეატრის დადგმები. გასულ სეზონში ნახეს ვ. აგრანოვსკის „შეაჩრეთ მალახოვი“. მსჯელობდნენ მასხიობთა თამაშზე, კოსის ავ-კარვზე, უყვართ გალაკტიონი, გივია. ქეთინო მხატვრულად კითხულობს ლექსებს.

კვირაობით მუხუშუმებს, პოტიანიური ბალს, თბილისის ზღვას ესტუმრებიან, ხან მხატვართა გამოფინებს ათვადიღებენ, ხან კორიულ ძეგლებსა ვნევიან. მშობლებმა ბავშვებს აწვეეს ულანისციხისა და არმაზის სამარხები, სხვა საინტერესო სანახაობანი.

ცნულ ზაფხულის დღეებში საყვარელ ნაფუარზე სოფელ ლაშში იმყოფებიან. ბავშვები სტუმრები არიან აქიორიული ტყეებისა, მთის მორჩარაოდ ნაკადულებისა, მომხიბლავი ხეობისა. ეს საყვარული ხომ პატარაობიდანვე ჩაენერგათ, როცა აურის უდგედნენ ღელზე დადგმული მამაპაპური ნიქქილის საერეკლას ხმარის, პირილას კუნტრუშზე, კრუხის კრიახასა და წინილბის ფიფის. მანვავიძენ კომპტრიალიბდნენ და ხილით ჰერანგის უბეკისინი ბღენერი სიცილით აერუბდნენ გარემოს.

ზაფხულზე ხომ ახლახან მიინწრა და კვლავ ცოცხლობენ მშობლიური სოფლის ტბილი მოგონებები

იხვე ხმარობს ქალქის ქუჩები. ქალი ფანერის რაფას დაერდნობია და შევლებს მივლის. მურას საათის მიპარებს. მას გზისზე აქვს თათბი, მომდიღენ თვალედეკი, აი გამოიწინდენ კიდევ. უფროსებს უმცროსები მოჰყავთ და ცოტა ხანში შვითა და პავრით იხებუა სახელ.

ახა მანვავიძეს ღრმად სევრა, რომ ბღენერობა არ არის პავრითი ურინო, როცა უსწოთვე, ნამვიღელ გრძნობა ეს დიდი გრძნობა მას ხუთმა შვილმა მიანიჭეს. გემრავლი!

მეოთხედი საუყუნი წინა წლები...
კავშირების სახლის სვეტიცხი და რაზაზში მძიმე, ფიორი სვეტების სარკისებურ ზედა-პირზე საზნობოდ ბრწყინვენ თვალისმომ-
პრები ნათურები.

რევოლუციისათვის მებრძოლთა დამხმარე საერთაშორისო ორგანიზაციის პირველი მსოფლიო კონგრესი მიმდინარეობს. შესვენებისას ისმის ხმაშალალი ლაპარაკი იტალიელებსა, ფრანგებსა, ლათინური ამერიკის დელეგატებსა, რუს ახანავთა რებლიკებში ხანდახან გამოჩენვა სკანდინავიელების წუნარი საუბარი.

შესვენება დამთავრდა. პრეზიდენტის წევრებმა დაიკვეს ადგილები. თავმჯდომარეობს ვილჰელმ ჰიკი.

ამხანავი ჰიკი ამბობს:

— კონგრესის უნდა ვაუწურო, რომ „მოპირის ტიწარი“ მძირობის ხელშეშლანელს, ჩვენს ძვირფას ელენე სტახოვას დღეს 65 წელი შეუსრულდა. ნება მომივით კონგრესის დელეგატთა სახელით...

ოვაციის ტალღამ დაფარა ვილჰელმ ჰიკის შემდეგ სიტყვები, ისინი ჩაიძირა ტაშისკრასა და შეზამბროდში. კონგრესმა (ვიტორიო ვიდალი), შემდგომში ესანდრის გმირული ინტერნაციონალური პოლიკის კომისიისა, ადგილიდან წაშოყვარა:

— გაუმარკოს ამხანავ ელენეს!

ეს მოწოდება სვეტიცხიან დარბაზში სხვადასხვა ენაზე გაიხმა. ათასი თვითი მიაკეცრბა რედაქციის მკადას, რომელსაც უნდა დელეგატთა ატაკებულთ ოვაციებით დახელოდეს. მოსტყვად მომიღებარე ქალბარ ქალი, რომელიც წამდაუწუმ ისწორებდა სათვალეს.

„ელენე დიმიტრის ასულმა შესანიშნავად იცოდა ფრანგული, გერმანული, ინგლისური ენები, ლაპარაკობდა შვედურად — მაგრამ ყველაზე უკეთ იცოდა რევოლუციის ენა“.

შემლიან იარსლავასკი.

ვილჰელმ ჰიკი განაცხრო:
— ჩვენი დაუფინვარი კლასი ცტეკინი, რომელიც ოთხი თვის წინათ წვიდა ჩვენს, გვეუბნებოდა: „უსამართლობა იქნებოდა არ ამგენიწნა, როგორც დავალებულია საერთაშორისო მუშათა მოძრაობა თავისი განვითარებით ელენე სტახოვასკან, რომელიც მთელი ორგანიზაციის ცეცხლგანის სულა.“

პრეზიდენტისკენ იშვერდნენ ხელებსა და აწუბდნენ უვავლის თაიღულებს. ელენე დიმიტრის ასული ხელს ართმევს მრავალათასანი აუდიტორიის წარმომადგენლებს, მას ეუბნებრულბა... რა საჭირო იყო კონგრესის შეზამბროდსან ანეთი გადავხვევ? მაგრამ აუდიტორია აწვარბა არ უწევს თბილისის მოკალბებს. მისალმებებს იტალია მხოლოდ მასწ წუნარბა, რომელსაც სტახოვა სასახულ სიტყვისათვის წამომართბა უვავილებს შორის.

— ამხანავო! — უჭირს მღელვარების დარეკბა, — მადლობა, ჩემი დამსახურბა არც ისე დელია... თქვენს მრუტე გრძნობებს მე მივაკუთვნენ ყველა ჩემს თანამებრძოლს, რომლებიც თავინთ ენერგიას ამხარენ კლასობითი სოლიდარობის ფრონტს. — გწავლობთ!

ვილჰელმ ჰიკი ეხვევა ელენე დიმიტრის ასულს და ტაშის ხმარობი მჭურად კოცნის. სხდომის შემდეგ კონგრესის პრეზიდენტის თაიხში შეიკრიბნენ სტახოვას მეგობრები და თანამებრძობლები. მაკადრევა უვავილები, ტბილეული, ქართული „ბორკონი“, აქ, მეგობართა ინტიმურ წარბე შედარბიანცვა კონგრესის დარბაზიდან ჩერ კიდევ გაუწელებელმა გულითადი აღიარების ცეც-

ქალი და ოლიმპი- ადა

ღრანგებს უფრო თქმა მუნს ქუჩაზე პირველობა ბერის ნიშნავსო. თუ ეს ქუ-
შპირიტება, მამ რალა უნდა ექიეთ დე-
დამინაზე უებრო მძღლისნის სახელის
მოპოვებისას.

და მინც მრავალჯისის მსოფლიო ჩემ-
პიონსაც უთქვამს, ჩემს ყველა ოქროს მე-
დალს დავთმობდი ოლიმპურ თამაშებში
გამორჯვებულს სახელზეო.

სუნებბრივიც არის ყოფილ ჩემპიონ-
ნად დარჩენა არავის სურს. დროთა გან-
მავლობაში ხში მსოფლიოს ჩემპიონი ექს-
ჩემპიონად იქცევა. ოლიმპიური ჩემპიონის
ტიტული კი მუდმივია.

ოლიმპიური თამაშების ისტორია საბერ-
ძნითიდან იღებს სათავეს. მისი წარმოშო-
ბის შესახებ ძველმა საბერძნეთმა მრავალ-
ლო ლეგენდა შემოგვიჩინა. ერთ-ერთი მათ-
განის მიხედვით ამ თამაშების სულის-
ჩამდგმელი ბერძენთა უზენაესი ღვთაება
ზეუსია, რომელიც მიულ ბერძნულ მითო-
ლოგიაში ოლიმპიულთა მფარველად არის
აღიარებული. მცირე ლეგენდა ოლიმპიური
თამაშების დამფუძნებელ ზეუსის
შვილს — პერკლეს ასახელებს, რომელიც
ბერძენთა უძღვევლი, ქემბრარტი გმირი
იყო...

ოლიმპიური თამაშების ისტორია ძველ-
ოლიმპიურების 776 წელს იწყება.
მძღლითა ზეიმი ოთხ წელნიადში ერ-
თხელ იმართებოდა და გაგრძელდა ახალი
წელთაღრიცხვის 354 წლამდე. მიღებ რო-
მის იმპერატორმა თეოდოს I ქრისტიანო-
ზმა ოფიციალურ სახელმწიფო რელიგიად
არ გამოაცხადა და ამასთან დაეკავშირა
ტიმოლიმპიური თამაშებზე აკრძალა რო-
გორც წარმართობის უღმდესი გამოკლი-
ნება.

და აი 1894 წლის 23 ივნისს პარიზში,
სორბონის უნივერსიტეტში 13 ქვეყნის ორი
ასასამდ დელეგატმა გადაწყვიტა, ოლიმ-
პიური თამაშები აღორძინებინათ. ამ დე-

მომე 1944 წელია ფაშოზის მიხასიფე-
რმა ჭირმა მოიცვა გერმანია. ვერმანის ქა-
ლაქების მოედნებზე არ კრებოდა ცეცხლი —
წყადნენ მარქსიზმის კლასიკოსთა წიგნებს,
მოწინავე, შიარზოვრე მეცნიერთა ლიტერა-
ტურას. ციხეები და „მესამე იმპერიის“ სა-
კონცენტრაციო ბანაკები კომუნისტები
იყო სახე. წელიწადზე მეტხანს ტანჯადნენ
„შოპიბტში“ გერმანის პროლეტარიატის ბე-
დადებ ერნსტ ტელმანს.

1934 წლის აგვისტოში, პარიზში,
დიდ დარბაზში შეიკრიბა ქალთა მსოფ-
ლიო კონგრესი. ათასზე მეტი დე-
ლეგატი: სოციალისტები, კომუნისტები,
უპარტიოები და სხვადასხვა მიმდინარეობა-
თა წარმომადგენლები მოვიდნენ აქ, რათა
მოეწოდებინათ დედამიწაზე მცხოვრები ყვე-
ლა ქალისათვის, განურჩევლად შიოი კანის
ფერისა, სარწმუნოებისა და იდეოლოგიისა,
მთელი ფრანკთი გამოხუტყენენ ფაშოზი-
სა და ომის წინააღმდეგ.

ეს იყო ისტორიული კონგრესი, რომლის
შედეგებმა შეიძლება მხოლოდ ბერის კონ-
გრესთან, რომელიც გაიმართა კლარა ცე-
ტკინის ინიციატივით 1915 წელს.

1934 წლის კონგრესის ტრიბუნად ამა-
კად გაიხსნა კეთილშობილი მოწოდებანი
ფრანგე გაბრიელა დიუშენისა, ამერიკელი
ბლურისა, ესპანელი დოლორეს იბარურისა
მსოფლიოს ყველა ქალსადმი. ისინი მოუ-
წოდებდნენ დედებსა და ქალაშვილებს ამა-
ღლებინათ პროტესტის ხმა მსოფლიოდნელო-
მის საწინაშეობის წინააღმდეგ.

კონგრესის თავმჯდომარე, ინგლისელმა
დელეგატმა მედენ გენსმა სიტყვა მისცა კონ-
გრესის პრეზიდენტის წევრს, საბჭოთა ქა-
ლების წარმომადგენელს. ტრიბუნაზე ავიდა
ელენე სტასკა.

პირველად გაიხსნა კონგრესზე „ინტერნა-
ციონალი“. თეთრი თმით დამწვეწებული,
თავის რევოლუციური საშობლოს დიდი
საქმეებით სიხშილი სტასკა ფრანგულ
ენაზე მოუბარბოდა კონგრესს საბჭოთა ქა-
ლების სოციალურ გამარჯვებებზე, საბჭოთა
დედებსა და ქალაშვილებზე, რომლებიც ამო-
ციტლებდნენ სოციალიზმის იდეებს. რევო-
ლუციური მგზნებარებით ამხილა მან ფაშო-
ზის რეაქციული არსი.

ჩვენს ქვეყანაში, თავისუფლება რომ
მოვიპოვეთ, — დაამთვრა სიტყვა სტასკოვამ
კონგრესის 1930 დელეგატის დაძაბულ უკ-
რადლებს ვითარებაში, — ვინაა, რომ
იგი მთელი მსოფლიოსათვის იყო მისწავ-
ლოში, აი ამიტომ საბჭოთა ქალები მჭიდრო
ჩრებად მოვიდვართ და მოგვარებდით:

— წინ, მსოფლიოს ჩაგრულ ქალთა გან-
თავისუფლებისკენ! ჩვენი შემოქმედობით
და ერთიანობით გზა გადავუღოთ ფაშო-
ზისა და ომს!

სტასკოვს ამ მგზნებარე სიტყვის შემდეგ,
თვით ძალზე აუღელავებელმა და სქეტიკურ-
რად გაწყობილმა დელეგატებმა კი აი-
ტაცეს „ინტერნაციონალი“.

დ. შტაბინი

ვერა სტასკოვა თავის
თანამებრძოლებთან

ზღმა, მოგონებები, ხუმრობა. ისმის ვიღებლმ
პიკის დამაჩრებელი ხმა და მუდამ მომღმირ-
რი იტადიელი ჰოვანი ჭარხინეტოს (იტალი-
ელი რევოლუციონერი) მხიარული რეპლი-
კები.

წამოიწყებს ძველი სიმღერები. ციმბირული
კატარლის შესახებ.

— აჭობობდა გვეცეცკა. — წამოაყენა წინა-
დადება სტასკოვამ. გასწიეს შავიღები, სკა-
მები, გათავისუფლეს წრე, მაგარს საცეცკა-
ლები არაინ გამოიღოდა. ელოდნენ დამწვეებს,
— ეს რა არის, მეგობრებო? ამა გამო-
დომი, ვინც გამუდვია?..

წამოიწყებს რუსული სიმღერა, ააყოლეს
ტანი, მაგარს გამბედავი მინც არ ჩანდა.

— ახ, ახლანდელი ახალგაზრდობა...

ეს სტასკოვს რეპლიკაა. და უცხად, ქლა-
რა, სამოცი წლის ქალი წამოდევა, გაისწორა
თმა, ახალგაზრდული გზნებით დაიწყო ცე-
ცკა.

— ამა, ჩემთანი
და აჰყენენ.

ეს იყო მხიარულებითი სახე, ნამდილი ინ-
ტერნაციონალური მოღმუნა.

მამონს ის სამოცი წლისა იყო. თვალებში
კი ელავდა მუდამ აწიებული გიგანის სიციც-
ხლის დამადატურებელი ცეცხლი.

და საქმის ინიციატორი ცნობილი ფრანგი საზოგადო მოღვაწე, ბარონი პიერ დე კუმბერგენი გახლდათ.

თანამედროვეობის პირველი ოლიმპიური თამაშები გაიმართა ათენში 1896 წელს. ახლა ე მხოლოდ ოლიმპიური თამაშებისა და ქალების ურთიერთკავშირზე მივი-თხრობით.

ძველ ოლიმპიურ თამაშებში ქალების პა-ექტორაში მონაწილეობა ე არა, მამაკე-თა შეჯიბრებისათვის თვალის დევნებაც ე სასტიკად ეკრძალებოდა. ლეგენდის მი-ხედვით, გამონაკლისი მხოლოდ მინათომ-ქმედებისა და ნაყოფისთვის ღმერთქალე-სათვის — დემეტრესათვის იყო დაშვებუ-ლი. თუ სხვა მანდილოსანი ეკავიანდე-ბოდა და ოლიმპიურ თამაშებს დაესწარ-ბოდა, სიკვდილი დასჯა არ ასცდებოდა. თუმცა, ამ მხრივ რადიკალად ისტორიის-თვის არის ცნობილი, განაჩენს ერთადე-რი ქალი — კალიპატერა შედარა. იგი მამაკეთრად გადაცმული უფინარა სარ-ბიელზე, მაგრამ უშმაკობას მოუხედნენ და მხოლოდ იმიტომ შეუდგეს ცოლად, რომ იდავობრივად დინასტიის გვარისა იყო, ეს გვარი ე ოლიმპიური ჩემპიონების სირძა-დისად გამოირეოდა. კალიპატერის მამა ოლიმპიური ჩემპიონი გახლდათ. ძმეც ე ოლიმპიური ჩემპიონები ჰყავდა. ის „ცო-ლად“ ე მხოლოდ იმიტომ ჩაიდინა, რათა თავისი ვაისი პაექტორა ეხილა, რომელიც ასევე ოლიმპიური ჩემპიონი გახდა.

ქალი შეჯიბრებისთვის სხვა დეგესა-ნაული იყო განკუთვნილი, რომელიც ზუსტის დასა და მიუღწევს, ქორწინებისა და ცოლ-ქმრული სიყვარულის მფარველ ღმერთ-ქალს — პერას ეძღვნებოდა. აქ ქალები სირძებში ეჯიბრებიოდნენ ერთმანეთს, მა-გრამ ნამდვილ ოლიმპიურ თამაშებში მან-დილოსნების მონაწილეობა მაინც სულ სხვა იყო.

კაეობრიობის ისტორიაში ისეთმა ღირს-შესანიშნავმა მოვლენამ, როგორიც ქალთა სპორტის სრული აღიარება იყო, 1900 წლა-მდე დავიკავა. იმ წელს გაიმართა თანა-მდროულ ოლიმპიური თამაშების რიგით მეორე პაექტობები, რომელსაც პარიზი მას-პინდობდა. პარიზში სულ 11 ქალმა სპორტსმენმა მონაწილე თავი. ისინი აშშ-ს, დიდი ბრიტანეთის, საფრანგეთის, შვეიცარ-იისა და ბოშების წარმომადგენლები იყ-ვნენ. ქალები ჩოგბურთისა და გოლფში ევი-ბრებოდნენ ერთმანეთს. პირველი ოლიმპი-ური ჩემპიონი ქალთაგან ამერიკელი სუკერ-ი გახლდათ. რომელიც ორი ოქროს მე-დალი მოიპოვა ჩოგბურთულად პაექტობაში — ჯერ ერთოულთა ასპარეზობაში გაი-მარჯვა. მერე თანაგუნდელ დოქტრისტისად ერთად შეწეულ წყლებში. გოლფში სა-სუეთესო იყო ასევე ამერიკელი გიბტი.

ოლიმპიურ თამაშებში ბევრმა ქალმა მოიპოვა ჩემპიონის ოქროს მედალი, მა-გრამ ყველაზე მეტად ახან წარმატებას სა-ბუთოა სპორტსმენმა ლარისა ლტინინამ მიაღწია. მან მელბურნის (1956 წ.), რომისა და ტოკიოს (1974) საზიოდებ 9

ოქროს მედალი მოიპოვა ტანმოვარჯიშე-თა შეჯიბრებაში.

ყველა ოლიმპიური ჩემპიონი სპორტულ-სარიბელზე გამართულ პაექტობაში ემ-ონრა, მაგრამ მათ შორისაც არიან გამორ-ჩეულნი და ყველაზე პოპულარულნი, რო-შლებიც ასპარეზობისას საოცარ ვაეკე-ობას, გონიერებას, გამძლეობას და სხვა სპორტულ თვისებებს ამფავდნენ. ერთი ისეიყვით. ყველა ოლიმპიურ თამაშებს თავ-ისი გმირი ჰყავს. ქალთაგან ასეთი სახე-ლი პოლანდიელმა ფანი ბლანკენს-კოენმა, ფრანგმა მიშლენ ოსტერმაიერმა და ამე-რიკელმა ვილმა რუდოლფმა მოიპოვეს.

ბლანკენს-კოენმა და რუდოლფმა ლინ-დონში (1948 წ.) გამოიჩინეს თავი. პოლან-დიელმა ქალმა 100 და 200 მეტრზე რბე-ნაში, 80 მეტრზე თარჯრანში და 4X100 მეტრზე ესტაფეტაში დაიმსახურა ოქროს მედალები. მის რბენას ფრანგს ადარებ-ნენ და ამიტომ „მფრინავი პოლანდიელი“ შერაქვებს. როცა ფანი ოლიმპიური ჩემ-პიონი გახდა. 30 წლისა და ორი შვილის დედა იყო.

მიშლენ ოსტერმაიერს ოლიმპიურ თა-მაშებზე ფაფორიტად არავინ უღლიდა. ეს გასახებიც იყო — იგი ჰიანისტი გახლ-დათ. პარიზის კონსერვატორის პირველი პრეზიზის ლაურეატი. საფორტებისა კონ-ცერტებს მართავდა რომო, ბუენოს აირეს-ში, სტამბოლში, ფლორენციაში, თანში, რიო-დე-ჟანეიროში... სიფრფხეადა ქალი იყო. ლინდონის სარბიელზე ეს ისეთ „მამაკე-ცურ“ სახეობებში გამოდიოდა. როგორც ბადრის ტყორცნა და ბირთვის ყურა. მას ფაფორიტად ეძღვე იმიტომაც სახელბე-დნენ, რომ ბადრის ტყორცნაში მიიღოდ-ოთხოველ თვეს ვარჯიშობდა, მაგრამ ბო-ლოდინდელად ყველას აჯობა როგორც მა-დრის ტყორცნაში, სიე ბირთვის ყურაშიც, გარდა ამისა, სიმალეზე ხტომაში „ბრი-ვნავა“ მოსია.

ვილმა რუდოლფი რომის (1960 წ.) ყვე-ლაზე პოპულარული სპორტსმენი ქალი გა-ხლდათ. მას ოქროს მედალები 100 და 200 მეტრზე რბენაში, აგრეთვე 4X100 მეტრზე ესტაფეტაში დაიმსახურა.

ვილმას შესახებ ვაგეს ცნობილი მენ-რალი რუდოლფ პაექტსმენად წერდა: „რომის ოლიმპიური თამაშების ყველაზე დიდი სენსაცია ზანეი გოგონას სირძილი იყო, რომელიც, სხვათა შორის, 8 წლის ასაკამდე დამალავადცემული გახლდათ და მრავალშვილიანი ოჯახის (მას 21 დამ-მა ჰყავდა. ა. შ.) იზრდებოდა.“

ურბანისტებმა ვილმას რბენა ქურცი-კის სირძობლ შეადარეს და ზედმეტსახე-ლად „მავი ქურციკი“ უწოდეს.

1952 წელს მართლაც ყველა ზუსტ პელ-სინჯისაყენ მივიდათ. ამ ზუსტადვე ჩვე-ნი ქვეყნის სპორტსმენებიც, რათა ოლი-მპიური თამაშების ისტორიაში პირველად ეცადათ ბედი. მათ შორის საქართველ-ს წარმომადგენელი ქალებიც იყვნენ.

პირველი სპორტსმენი, რომელმაც საბ-ქოთა სპორტის ისტორიაში პირველმა მო-იპოვა ოლიმპიური მედალი, წარმსენადლ ქართველი მელქონისა თბილისელი ნინო ღერბაძე გახლდათ. მან ბადრის მტყორც-ნელთა შორის ბრინჯაოს მედალი მოიპოვა.

ჰელსინკი პირველმა მედალი ჩვენი რე-სპუბლიკის ბავშვთა მხელა წარმომადგენე-ლმა — ნადედა ხნიკია-დავალიშვილა და-იმსახურა. მან ამ წარმატებას 200 მეტრ-ზე რბენაში მიაღწია. ასეთივე ხარისხის ფაფორე მოიპოვა მელბურნის ოლიმპიურ თამაშებში, ოლინდ ამფერად სივრძეზე ხტომაში.

ოლიმპიურ ოქრომდე საქართველის ერ-თადერი სპორტსმენი ქალი ამხლდა. იგი მედაე ვალერი იყო, რომელიც ჰელსინ-კში ტანმოვარჯიშითა გუნდურ პირველე-ობაში გამარჯვა. რეალური ჯგუფურ ვარ-ჯეშში ე მასა და მის თანაგუნდელებს გრაციოზული, მუსკალური და სინერ-გიული გამოსვლისათვის ვერცხლის მედე-ბი გადასცეს.

დაიბ. მედაე ჯუდელი გახლდათ საქარ-თველის ქალთაგან პირველი ოლიმპიური ჩემპიონი.

გიმდომარე ჩვენი ქალებსაგან აღარც დუმბატისა და დვალშიელის მემკვიდრე-ები გამორჩინილან ოლიმპიურ სარბიელზე.

ძალზე საინტერესოა ოლიმპიური ჩირა-დებისა და ცეცხლის დანთების ისტორია, რომლის ტრადიციაც ძველი ოლიმპიური თამაშებიდან იღებს სათავეს. თანამედრო-ვე ოლიმპიურ თამაშებში ეს ტრადიცია ამ-სტერბაძის (1928 წ.) სტარტსმენად მივი-წყებულ იყო, პოლანდის დედაქალაქში ე ტრადიციო კვლე აღორძინდა.

ოლიმპიურ ჩირადანს ძველი ოლიმპი-ის ნანგრევებზე ანტიკურ სამოსელში გა-მონყოილი მანდილოსნები გამაღმებელი-ღუნის საშუალებით ათებდენ. მერე ჩირა-დანი ხელიდან ხელში გადადის. სახელ-სწიფოდან — სახელსწიფოში. ზღვებს და ოკეანებზე გალით, ვერე ოლიმპიურ სტადიონს არ მიაღწევს და იქ აღმართულ ვეფერთელა ფლაშში ეცხლებ არ ავიბ-გისზება.

ჩირადების მოგზაურობის დამაგვიგერე-ბიელი აკრიფი, მესხიოს ოლიმპიურ თა-მაშებამდე, მხოლოდ ვაუტის პროორიტეტ-გახლდათ. მესიოში ე სტადიონის თავზე აღმართულ ფლაშში, მესხიოს ცენტრონი-ალების ისტორიაში პირველად, ქალმა დანა-თი ცეცხლი. იგი მესხიოს კოლფეის სტუ-დენტტი, მესხიოს ჩემპიონი და რეკორსმენ-ი, 20 წლის ნორმა ენრიკეტე ბასილიო სოტელი გახლდათ.

მონრეალის ოლიმპიურ თამაშებში მეს-პინდებმა სპორტულ სამყაროს სხვა სა-საიომიურ სპორტორში შესვლაზეს — ოლიმპიური ცეცხლი ერთხანად ორმა, ქა-ლმა და ვაგამ დაანთო. ისინი კოლფეის სასუნდენტბი სანდრე პენდერსონი და სტივ ადრეციონი იყვნენ.

შეველა

— და აი 24 წლის შესვენების შემდეგ რაიკ გავგახარეს საქართველოს წარგზავნილმა ქალებმა, ბოლოსდაბოლოს, შეძლეს ოლიმპიურ საპატიო კვარცხლბეკზე ასევე მთელი ქართველი ხალხი უდიდესი სიხარულით შეხვდა ქეთევან ლოსაბერიძის ბრწყინვალე გამარჯვებას.

ახლა ქართველ ქალთაგან ოლიმპიური „ოქროსი“ კვალიერი მზია ჯუღელი კენზად აღარ არის.

მოსკოვზე ოცდამეორე მსოფლიო ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონი — პლანეტის №1 მშვილდოსანი ქეთევან ლოსაბერიძე რვა წელიწადი წარმატებით იცავს ჩვენს ქვეყნის მშვილდოსანთა ღირსებას. იგი სსრ კავშირისა და ევროპის მრავალჯერის ჩემპიონი, პრიზიორი და მსოფლიო რეკორდსმენიც გახლავთ.

ძალზე გავგახარა საიდა გუნვას გამარჯვებამ. საიდა „ვერცხლის“ მფლობელი გახდა. მან დაამტკიცა, რომ დედაბინაზე — ერთ-ერთი უდიდესი უბნის მტყორცნელია.

საიდა გუნვას სადარბაზო ბარათი ასეთია: 21 წლისაა, საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტის მეთივე კურსის სტუდენტი გახლავთ. სპორტში მუდმივობა ექვემდებარე წლის წინააღმდეგ. 1978-79 წლებში სსრ კავშირის ჩემპიონი გახდა. იგი უძლიერესი აღმონდა სსრ კავშირის ხალხთა VII სპორტაკადემიულში.

ჩვენი რესპუბლიკის სპორტსმენებს ქალთაგან დიდი ინტერესით ეკიდებიან ნელა-ნელა მხტმელოდობა ცოდვისა და მოსახლას. მან მართლაც გაგვიმართლა იმდენი — 10-მეტრიანი კოეფიციენტი ხტომაში „ბრინჯაო“ მოიპოვა.

ვეტიკრობა, „საქართველოს ქალის“ მკითხველთათვის ღიანჭის ცაცობა საჭირო არ არის. ჩვენი ფურნალის ნლეკადეულ მესამე ნომერში მის შესახებ ვრცელი წერილი იყო გამოქვეყნებული.

მართალია, ჩვენი წერილი ქალებს ეხებათ, მაგრამ უსამართლოა იტყვიან, არ გვეხსენებინა საქართველოს ვაჭებიც, რომლებმაც მოსკოვის ოლიმპიადებზე გამოიჩინეს თავი.

ჩემპიონები გახდნენ კლასიკური სტილის რეპეტიტე ვერპოვისა და მსოფლიოს ჩემპიონი ვესტანგ ბლაგივი და ევროპის ჩემპიონი, თიფლისისი შოთა ხაბარული.

სამედატელო „ვერცხლი“ მოიპოვეს სამცხის ოლიმპიურმა ჩემპიონმა ვიტორ სანავემ; ერთხელ ოლიმპიურმა ჩემპიონმა, ხელბურთებმა ალექსანდრე ანბილოგომა და მსოფლიო ჩემპიონმა, თიფლისისმა თემურ სუბულერმა.

ფეხბურთელები თენგიზ სულაქველიძე, ალექსანდრე ჩივაძე და რევაზ ჩელებიძე, აგრეთვე კალათბურთელი ნიკოლაი დავრიუგინი ბრინჯაოს მედლებით დაჯილდურდნენ.

ავროდრომზე გასულსა და თვით-მფრინავის მომლოდინე ადამიანს მდვილად გრძნობა ეუფლება მარად. ეს მდვილადება უფრო ათევეცდება, თუ შენი რესპუბლიკის, შენი საქართველოს სახელის შორის გამტყორცნელს ელოდები. იმ დღე-საც ასე იყო: მზით აელვარებულ აეროპორტს ყვავილებით ხელდაშეყენებული ადამიანები მოადგნენ ჯარად. ფოტოკორესპონდენტები წერულად არჩაკუნდნენ აპარატს, ფურცელგაშლილ და კალამ-მომარჯვებულ პრესის წარმომადგენლებს უშალ შეიცნობდა კაცი-ლელადგნენ სპორტსაზოგადოებე „ქარიშხალს“ წარმომადგენლები, განსაკუთრებულად ელვადგნენ... „გვიანებს...“, „არა, ჯერ კიდევ საქმად აღრეა...“ ისმობდა აქა-იქ და ამ ადამიანებს აერთობდა სიამაყე, ერთი დიდი, გრძნობადი უფლებიერი სიხარული: მოუთმენლად მოელოდნენ საყვარელ მეგობარს, სახელიდან თანამემამულეს, ქალს, რომელმაც წარმატებით იასპარეზა ოლიმპიად 80-ზე. სპორტის მსოფლიო ღელსანაულზე მან მოხილული მშვილით აზიდა დიდი ჯედო — ასპარეზობის ოქროს მედალი — აზიდა ქვეყნის სასახლოდ, საქართველოს განსაიდებლად. ამიტომაც უწოდებენ ქეთევან ლოსაბერიძეს მეტრობელ ამორტალს.

— დიას, ეს ბრძოლა იყო. ძალთა ჭიდილი და ქეთევანმა გვახსენა! ამბობს სახელგანთი სპორტსმენი, ქალბატონი ელენე გოციელი, რომელიც მღელვარებას ვერ ფარავს. არც უნდა დაფაროს — მეგობრის გამარჯვებით გამოწვეული სიხარული ხომ ერთიათად ამშვეებს ადამიანს!

— ეს არ იყო მსუბუქი, იოლი გზა. ქეთევანი ჩვენთან, უნივერსიტეტში მოღვაწეობს, და მე ვიცი, რა დაინერბული შრომით, რა კეთილშობილი სიჯიუთით გაიარა ქეთევან გრძელი და ძნელი გზა ოლიმპიური ოქროს კვარცხლბეკამდე...

ედღეც საპაერო ლანერის ვერცხლი თბილისის ცაზე იღვლებს, ქალბატონი ელენე გოციელის ირავლივ თავს იყრიან სხვებიც. ისინი

ალბათ მათასად უმტიციებენ ერთ-მანეთსაც და საუთარ თვასაც ქემშარიტებს, სრუ ქს დიდი გამარჯვებაა, რომ ოლიმპიური ჩემპიონი ქეთევან ლოსაბერიძე პირველი ქალა ქართველ სპორტსმენთაგან, რომელმაც ოლიმპიური ოქროს მედალი მოიპოვა მშვილდოსნობაში, ისიც იპირა ჩათვალა... და, საერთოდ იგი პირველი ამ მხრივ საბჭოთა კავშირში. თავგამოდებული ქორბაგები იმასაც ჰყვებიან, როგორ ტომადე თურმე სიხარულით ეს გამარჯვებული ამორტალი და მასთან ერთად ტროადნენ მოსკოვში ჩასული მისი ქომაგნიც.

ამასობაში ერთად გაუდივართ დასაფრენ მოედანზე.

ემება ტრამი და თვალები ემებენ მას — ჩვენს ოქროქალს. და :ი ისიც. სახეზე ოქროსფერი დასდებია, თვალები სიხარულით უელავა. არა, აღარ უტირია, პირმოციწარედ დაეყრდნენ შესაშველად გამონდილო წლებს. საყვარელი მეუღლის ხელებს. პირველად მის-გამ მიიღო მინახვეტი, კოცნა და, აქწარედ ფოტოკორესპონდენტები ამ ლამაზი კადრის გადასაღებად... მერე მილოცვები, მოკითხვა და ისევ კოცნა. მიუვახლოვდი, შურნალ, საქართველოს ქალის“ ფორცვა გადვეცი ჩვენს სახელო-საკუთრებზე თანამემამულესა და თანამედროვეს. ყველა თავისას ჩაჰკითხავდა, თავისი გაზუთისათვის ზუნავიდა, მაგრამ ქეთევან ლოსაბერიძეს, შეუტყვე, ჩვენი მილოცვა განსაკუთრებით ეთამოვნა. იგი ხომ ქალთა ფურნალის რედაქციის არაერთხელ სტუმრებია! ცდილობდით, ფოტოვ განსაკუთრებული გამოგვესვლოდა და დავით იაკობაშვილმაც ხომ ფოტოგრი მთლიანად შევლია ამ საქმეს...

და მზით აელვარებული აეროპორტი მითქოს კეთილი, დიდი თვალებით შემოსცქერდა ჩვენს სიხარულს, ქართველთა სიხარულს.

— დიდებული, დიდებული ქალა — კიდევ ერთხელ მიყვებიან ელენე გოციელი მთელი გულით, მთელი არსებით.

დიდება და გამარჯვება ნუმც დაგლოდეს, ძვირფასო მამულო!

ჭეშქარი სისლით

მანსარდში სამი ფრთოსანი შევიყვინდა.

დაურტყდა ბელურებმა რამდენიმე წრე გაზაზხულის მზის სითბოლი საესე კობჯა სათავსოს, ციყვნა ნისკარტებით ერთმანეთს აღგზნებულად რაღაც მისახებეს და იმ საკრმდინადე გაფრთხილდნენ, საიდანაც წედან სიცოცხლის სუნთქვას შემოაკოლოდნენ.

მაგდასთან მჯდომი კაცი ნამოგდა და მიაგდა გადაახახდს. ამათი ბოძელა ფრთები სამოთხის გასაღებად ესახებოდა. თერთან ამ პანეებმა კი ალბათ არ იცინა, რამდენ სტელიერზეც ამალელებულან, კაცს გაევიძა... ჩვენს საქმეშიც ასეა: დანჯახია — ფრთები, სისხლიც — ფრთები, შთავონება — ფრთები, სიცვარული — ფრთები".

ქვემოთ გიგანტური ქალაქი შშავობდა.

კაცი ისევ მაგიდაზე გაშულად სამუშაოს დაუბრუნდა. ის იყო მისი ლუკმაპური.

აკი თერთან პირჩია ამგვარი ყოფა — ცხოვრებისეული ეპიზოდების თავდაუზოგავი დედნა სიმარტოეები. მაგრამ საკუთარი სასრულობი ხომ სხეულებს ჰკეცხავდა. კარგა ხანია ჰკეცხავდა!

აღარ დაუგდა დრო სხვა სიმარტოეზე გასაგელსა? იცნებ დაჰკრა ფაშმა ელესტორი ქროლოვიდან მამემ რაღაცებზე დაემუქს და იარის სადგურადან სადღურამდე მიიღო მან იყო, რომ სასეზურის შეუცლის გასს მისთვის ჯერ კიდევ არ დაეკრა, და რომ ამ შეუცლით იგი დაამსხრებდა პაერეჟანი პროფესიონალიზმით ამუშნებულ რეპორტიორულ კომეს, სადაც, ჯერჯერობით, მკერდი ბინა დაედო.

თუმიც არა უმეგსო, ფიქრობდა. ერთხელ იქნება და... დავეშვებით, დასაწყისისათვის დანერს შევიდიდე მოთხრობას. ერთ პატარა რომინს, დაამოუშავებს ძველისძველ დღორებებს, ოცდაათი წლის ცხოვრებისეული კვირბინი გამოვლილ ჩანანებებს. ბელურების ფრთებს კი მომავალი სანუკვარი იხილების ყველაზე საინტერესო თავებს აქეთ-იქიდან ამოუფენს ხილმდე. გაახსენდა, თუ როგორ თავისა კარგა ხნის წინათ ერთმა ქალმა, რომელიც უახლოეს ადამიანად მიაჩნდა, კიდევ არ დაწმუნდა, რომ უახლოესი და სალოცავი თემებიც კი ზოგჯერ ისე ჰყიდის საკუთარ პატრონს, როგორც თვალთმაქცი — ვერცხლის ავაგროზებს; „შენ გემინია... უფრახია... თორემ უკვე ერთ დღისთვის მოთხრობას მინერ გამოჰყენებდი. მაგრამ შენ გემინია!...კაცმა კარგად იცოდა, რასაც უფრთხილად ცხოვრებაში, თუკი რასაკვირველია, ეს მართლაც მარტოედნ თავდაცვის ინსტიქტით იყო ნაკარნახევი. თუმცადა, კაცმა ისიც დიდებულად იცოდა, რა იზიდავდა ბუმბერაული ენერჯილითა და სიმურხივით.

გაქირავებული სახლის პატრონის მიერ დიდსულონად დატოვებუ მისის კარადში სხეულებსავე ფერისა და ზომის უბის ნიგნაები ერთხელთ თანაზრახველებივით ჩარახმულყენდნენ. „დაკარგული რეპორტაჟები“ — გაკვეთსა უცებ სათაურჩნა.

ტელეფონის დანუშულა ზარმა ყრუდ დაიწყო ცახცახი.

კაცი შემოაბრუნდა და დასწნდა ტახტის ნაკეებში ჩანაშაულ უფრთებს:

— ორი, სა ლინტერესო სიოეუტე მქონდა დღეს! ერთი სიოეცხელ ვაკაოდში სანამ დაღორეკავდი! — ამღერდა უფრთები ქალის ხნა. — კოსმეტისკი კაბინეტდან მოედოდი მასასიგან შთილად სახეაღმდინო... თან ცხელი ღვეპუნისსთვის მინდოდა მისქმნრო, შენ რომ გეყვარს... ჰოდა, აი მოფერინდა, მოქერვიარ, მინდა შესყენებამდე მივსუსრო. და უცებ, ვხედავ: თან, კი არ

უხედავ, ვგრძნობ, რომ ვილაც პირდაპირ ჩემსკენ მიიწევს. გახსივის ის ადგილი, აფთიაკიან?... ვგრძნობ, და მოვიხებ, საკმაოდ კარგად ჩაცმული, სტრიოზული კაცი პირდაპირ მე მომჩერებია. მე კი... როგორც ვიყავი, ისევე განვაგრძობ გზას. კი არ განვაგრძობ, პირდაპირ მოფერინა!.. გესმის, მოფერინა!.. და უცებ, აქონანებელი ხმა ნამოქმენია ერთგან.

— არა, ასე ნამდვილად ძალიან მწელია თქვენი დანევა.

— მერე, მპაატე... იგიეთ რა... ძალიან გთხოვთ, ერთი წუთით...

ისევ მოხებდე. წლენია კაცია, ნაბიჯი შევანედე.

— იგიეთ რა? — გამისწორდა. სულს ძლივს ითქვამს. — მე მინდა გითხროთ, რომ მთელი ცხოვრება აი საეთინარად ცვდილობდი დაწმედი ერთ ქალს.

— მერე, დაწმედი?

— რასაკვირველია... აბა მა რა!.. გამოეყვიდე და, ბოლოს, როგორც იქნა, დავენიე... და ჩვენ შეუვლდით. მაგრამ შთავარეს ეს არ არის.

— მე თვედნ რაღაც მოგაგონებ?

— დიახ!!!... თქვენ მე მომაგონენ ჩემი ახალგაზრდობა, მთელი ის რიტმი, რომელიც მაშინ სიყვარულმა შემომათავაზა.

— და თქვენ ამყვიეთ იმ რიტმს?

— აუოლთი კი აყვიე, დავენიე, დავიჭირე კიდევ!.. მაგრამ, მერე ყველაფერი გაქრა... დაირღვა რიტმი, დამიშალა. ტემპი გაქრა!.. უკვე თვითონ იმან ვეღარ შესძლო საკუთარივე შემოთავაზებული რიტმის შენარჩუნება, გაქმინა?... შენარჩუნება ოცდამწრულ ვითარებაში. და მე ძალიან დამწედა ეკლი. საწინადად ამწყდა... და ჩვენ დავიღლით ერთმანეთს... მე კი, ან გიუვრებთ, და დარწმუნებული ვარ, რომ პირად სიტუაციებში ყველგან და ყოველთვის შეინარჩუნებთ სწორედ მთელს ამ ქროლესას იმ ადამიანის გვერდით, რომელიც თქვენ ცხოვრებაში ვაკეთო...

რაც გნებავთ, ის მოთხარით!.. მე კი ასე მწანს!.. დაგინახეთ, უშალ შევიგრძენი ყოველივე და გამოგვეგნებთ, რათა სულ მცირე ხნით, ერთი წუთით, ოდნავ მიანერ დავიბრუნო ახალგაზრდობა! საინტერესოა, ოჰ! ღმერთო ჩემო!.. როგორ მინდა ვიკოვდე, თუ ვინ აკბინო მხარია ამ მშვენიერებაში... თქვენ ახლა ჩახვლეთ მეტროში და გაფრინდებით, გაქრებით, გაურჩინარდებით სამუდამოდ!

— მერე? — კითხვა მანსარდში მყოფმა კაცმა.

— მეც რა?... მე მას უფთხარი, რომ ცხოვრებაში ერთადერთი შენ გიგებარ, და რომ ჩვენი ცხოვრების ტემპი სწორედ ისეთივეა, როგორც მომასმის აზრისა ნაფარე კალმის კვლადკვალ... შენ კი ამას იმბოტ გუებნიები, რომ დააფხოს და გაუფრთხილდე ჩვენს ტემპს, ჩვენი გრძნობის რიტმს... აი, ხედავ, როგორი სიყვერტი გიპოვე, ლუთო არ მოგეწონა!

მანსარდი ჯადოსნურმა ენერგამ ითიქოს მაღლა ცაში გაიტაცა. გაქრა ყოველი ცხოვრებისეული სიმძიმე. კაცმა იგრძნო, რომ საკუთარი ძალების რწმენას, გულწრფელ გატაცებას ვევიეროვლა კონცინის გააღების უნარი შესცნებ, რომ სწორედ შშავი ტემპის შენარჩუნება აუცილებელი ცხოვრებასა და სიყვარულში, არის მისივე ვაკეკურნი საკუთარი ბუნებისა კი მოქცეულია სწორედ იმ აზრის სიმზურჯალოდ, რომელსაც ჭაბუკური სისხლი ჰკვებავს.

მცხეთელი სცენაზე

გერმანული
ინსტიტუტი

ქმედოდ მცირე დროის მანძილზე, იგეგმავს ვირკელი სიღრმეებით გადმოსცემს პერსონაჟის დამახასიათებელ თვისებებს, ქმნის პორტრეტს. ასე მოხდა სექტიკლ ურეიდ აკოსტაში“. სადაც მსახიობმა ახალგაზრდა სპიროსას საზე შექმნა. მეტად რთული იყო ზეინამ ლენანიძისათვის ამ დიდებული სცენური ნაწარმოების ტრანსლობისთვის და მასში უზუსტად შესვლა, შიი უშტეტს. რომ სექტიკლს ძალზე მდიდარი ტრადიცია ჰქონდა. ახალგაზრდა მსახიობს ვერდიმ დღემდე დიდი გამოცდილების შექმნა, სახელმისაველი მსახიობები; მაგრამ სწორედ მითთან ერთად შესწლო ზეინამ ლენანიძემ მცირე ეპიზოდურ როლში საკუთარი ინდივიდუალობის ჩვენება. მისი სპინოზა ახალგაზრდული სულისკვეთებით და მანაგანა მომხივებლობით იყო ახსავდა. ასეთთან იგი მოკლებულს დეკორატიულად აიქივავდა. სანტერესოდ აკეთებოდა მსახიობს იმპრინაციონალი, რითაც მსახიობმა მაყურებელზე ძლიერ შთაბეჭდილებას ახდენდა.

აქამინის ნაცდის გამოხატვის ძალი იგრძნობოდა ოციციანტი ქალის ლოლას შინაგან საშუაროში („მოხატვის კონსტრუქცი“). ზეინამ ლენანიძემ ლოლას გარეგან გულურთვევლობას უპირისპირებდა გვირის ძლიერ მასიოსა და თავადლებას, რაც ანტიდემონტებისადმი თანაგრძნობით გამოხატებოდა.

ასე პერიოდულ შექმნილი სახეებიდან აღსანიშნავია პარას სახე (ბუფონია გოგონა“). მსახიობი გულახლოდ და უზნაოდ ახსავდა გვირის სულიერი სიმდიდრეს, ხაწწმუნდა. პარას შიელი არსებით სწრაფად სიყვარულის ძალი და აღმართა ჰუმანობა. იგი პოეტური განცდით ოცნებობდა ზღვნიერებაზე, სევადურულე. — უყველვედღე ღამაზე და მონახილავზე, რაც აღმართა ცხოვრებას უნდა ამშვენებდეს. ზეინამ ლენანიძემ სიპრატლის ძალით გადმოსცემა გოგონას წინადა, დრმა ნაცდებს. პარა შიელი არსებით ელოდა თავისი მიწურისაგან ბაფთას, ეს ხომ მისთვის არსებული ცხოვრების წესს შეცვლიდა. გოგონა მიჰყვებოდა საკუთარ გულისთქმას, იტაცებდა დაუფლებული ახალი განცდა და ტბებოდა კიდევაც მონებულობა სიპრატლით. ცხოვრების რთული პირობები ხელს ვერ უშლიდა და პარა ბოლომდე რჩებოდა სიწმიდისა და სიყვარულის განსახიერებად. სწორედ „საცდელის ცეცხლში“ გამოიჭვივდა ის ოპტიმიზმი, რითაც შიელი სიციცხლე სწრაფავდა იგი.

ზეინამ ლენანიძემ მარკანიშვილის თეატრის სცენაზე განასახიერა ქეთი პატერსონის („პურკოდის კუნძული“), ცირას („ზე, ბე-ბე, ილიკა და ილიკონი“) და რუსუდანის („დევიდების ოჯახი“) სახეები. მათში უდავოდ ჩანდა მსახიობის გარდასახვის უნარი და დახვეწილი ოსტატობა.

ზეინამ ლენანიძემ მონაწილეობა მიიღო და საკუთარი სიტყვა თქვა რუსთავის თეატრის ჩამოყალიბებაში. 1987 წლიდან იგი ამ თეატრში მუშაობდა და გმირთა ხანგრძლივ სახეები შექმნა. მაყურებლის დიდ ურადიდება შიპაყრო მოხუცმა ქალმა (სექტიკლ... ასი წლის შედეგ“). მართალია, მსახიობი

ზეინამ ლენანიძის მსახიობობა შემოქმედება 1959 წელს დაიწყო. თეატრალური ინსტიტუტის დამთავრებისთანავე იგი სოხუმის დრამატული თეატრის ქაიხურდ დასში გააშენეს. მიხთვის ეს პირველი სეზონი უნაყოფო არ ყოფილა. პროფესიულ სცენაზე ახლადუბადგმულმა მსახიობმა ხამი როლი განასახიერა: მუცელა (ალ. კუზნეცის „მოდგარი“), მარი ანტონოვნა (ვოკოლის „რევიზორი“) და თამარი ც. ვახტანგიაშვილის „რუსკრულიანი“). მართალია, ამ როლებს მსახიობის ბიოგრაფიაში მნიშვნელოვანი კვალი არ დაუტოვებია, მაგრამ კოლეგებმა და მაყურებელმა იგრძნეს ახალბედის ხაზიველი შესაძლებლობა.

მომდევნო სეზონიდან ზეინამ ლენანიძემ მარკანიშვილის თეატრის მსახიობმა აქ გატარებულია შიი დამა ჩამოყალიბება და გააფართოვა მისი შემოქმედების ზეი. უკლებსაივანის ნათელი ვახდა, რომ სახელმეოენ კოლექტივის კიდევ ერთი ნიჭიერი ახალ-

გაზრდა შეემატა. დიდ შინაგანი ძალითა და უშუალოებით ხასიათდებოდა მისი კიბა („მდიდრეაქ დღეები“), რომელსაც სულდას და გარემოცვებში ხანაწარო, სადაც იძულებული იყო ეცხოვრა, მაგრამ, შეძლებისდაგვარად, იგი პროტესტს აცხადებდა. ნათესავეების ფუქსავატურსა და უკველგარ ინტერესს მოკლებულ გარემოს კიბა ვერ ეგუებოდა. გრძნობდა, რომ ამგვარი არსებობის გაგრძელება შეუძლებელი იყო, იგი აუცილებლად უნდა შეცვლილიყო. ზეინამ ლენანიძემ წარმოსახავდა კიბის ინტელექტუალობას, წინადახედულობას, ძლიერ ნებისყოფას. დახაწყისუი კიბა კირვეული და ექსპანსიური ჩანს, მაგრამ თავდათან მის ხასიათში შეზრდილი განწყობილება ყალიბდება, იგი სრულიად ახალ პიროვნებად გვეცოლინება.

ზეინამ ლენანიძემ მარტო შიივარ როლებში იყო არ ავლენს თავის დიდ შესაძლებლობას, არამედ ეპიზოდურ როლებშიც. სამო-

„როლი დამწეები მსახიობი გოგონასათვის“. უნა გამრეკელი — გ. საღარაძე, ნატო ლ. ლენანიძე

„თავისუფალი თემა“. ელენე ბალავაძე
წ. ლუბანიტი, დედია ზაქარაძე

ცენაზე მხოლოდ რამდენიმე წუთს იდგა. მაგრამ მთელი სიმართლით და დამაჯერებლობით მოუთხრობდა დედაფაღას თავის მომავალს. ზეინაბ ლუბანიძის თამაშის უშუალოა და გულწრფელობისაგან სწრაფვა საინტერესოს ხდოდა ამ ეპიზოდურ სახეს. არანაკლებ მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა მსახიობისთვის ნასტაას განსახიერება (გორკის „ფსიქრეცე“). ზეინაბი ცდალობდა გადმოეცა ნასტაას ობტივიზმი, რათა მისი გმირი საბოლოოდ არ დაღუპულიყო. სწეროდა გარემოცვულ ბუნელით და თავის დაღწევას, არ ურგველიდა ცხოვრებას, არ ეშორებოდა ბედის განაჩენს; მისი ნასტაა ზინაგანდ მშინაბა არ იყო, ეს კი ხელს უწყობდა გმირის მარბოლისუარაიანი ხასიათის ჩამოყალიბებას. ეს მომენტი განსაუთრებელი სიმღერით ჩანდა ფინალში, სადაც ნასტაა მთელი არსებით პროტესტს უცხადებდა ყველას და გაფთხრებით იცავდა საკუთარ ოცნებებს.

ზეინაბ ლუბანიძე თავის შესაძლებლობას კარგად ავლენს თანამედროვე დრამატურგთა პიესებშიც. მისა პროკურორი ქალი მარია ჩოდრაიშვილი (ალ. ჩხაიძის „ხიდა“) დამაბუდი სულიერი ცხოვრებით გამოირჩეოდა. იკეთებოდა მღერია პირსონაჟების ხასიათი. ამ პიროვნებას სწამდა და სწეროდა სამართლიანობა, საქმის სიყვარული კემშარტების დასადგენად მოუწოდებდა. ზეინაბის გმირი მუარავ იდგა საკუთარ მოქალაქეობარგვა და ამავე დროს დაუთმობელ პოზიციაზე. მის არსებობაში შეიცვლიდა გამოჭრახი გოგონას და დამაინების ხასიათებში წვლილის უნარის სინთეზი. მარიკას მტკიცე ნებისყოფაში გამოხატეოდა ოდნავ შესამჩნევი ქალური ლირიზმიც.

მეავლდეროვანი გამომსახველობითი საშუალებებით ხასიათდებოდა დუდიცინა სპექტაკლ „ლამანჩელიში“. ზეინაბ ლუბანიძე იყენებდა პლასტიკას, ცეკვასა და სიმღერას. დუდიცინა ცდალობდა არ დაეკარგა დონი ობიექტის შეცნობის უნარი და გარკვეულიყო

მისი მოქმედების არსში. იგი თანაუგრძნობდა რაინდის გრძნობებს. სხვებიც კი არ დაცინოდა, არამედ შეძლებისდაგვარად, სამხატურსაც კი უწევდა.

1974 წლიდან ზეინაბ ლუბანიძე რუსთაველის თეატრის მსახიობია. მან თეატრის მემდინარე რეპერტუარში მიხვლისთანავე დაიშვადრა ადგილი. პირველი როლი იყო ელენე ბალავაძე სპექტაკლ „თავისუფალი თემაში“.

მსახიობი გამოჩენისთანავე მკვეთრად იძლევა ელენეს ხასიათს. მისი ლამარაკის ტონი მომთხოვნია, შეინაშნება ბრძანების ტონობა, გესლოანი მზერით შესცქერის ირინეს. ელენეს არ აინტერესებს, თუ რა მიზეზებმა აძოღლა მისი მოსწავლე დეურეა სკოლაში მომხმარა ამაგი. მას მხოლოდ საკუთარი პატივმოყვარობა ამობრავებს და ამისათვის ყოველ საშუალებას იყენებს. აღერიანი სიტყვებითაც კი მიმართავს გოგონას, რომ როგორმე გადაათქმვეინოს გადაწყვეტილება. ელენეს არ უყვარს თავისი მოსწავლეები, რასაც ადასტურებს მისი ირონიული დამოკიდებულება აღსაზრდელებისადმი, აღიზიანებს კიდევაც მათთან ურთიერთობა. თავი პირებული ფრაზებით ლამარაკოს თავის სკოლის მიღწევაზე, ამ სიტყვებით ხომ ის გამოხელდა აუდიტორიის წინაშე. ბოლოს უკუკის კიდც, თუ რატომ ვერ მოახდინეს მშობლებმა გავლენა ამ პატარა გოგონაზე, რომელმაც ყველას აძლენი უსამოყენება შეახედრა. ამის გამო, ელენე დამცინავად მილითა და თანაც დამარცხების მწვევე შეგრძნებით გადის სცენიდან, ჩანს, ასეთი დამარცხება მას ჭერ არ განუცდია.

ზეინაბ ლუბანიძემ ოცე წლის მანძილზე საინტერესო შემოქმედებითი გზა განვლო. იგი აღსაწე იყო მიზეზებით, საკუთარი ხელწერის გამოშუშავებაში არსებული სიმძლეებით, პიროვნული თუ შემოქმედებითი მრწამსის ჩამოყალიბებითა და გამოკვეთით.

„მე, ბებია, ილიკო და ლიარიონი“. ბებია — წ. ლუბანიძე

კალი-კბორი მუნაბუი

იოქა, არსებითად ჩვენს რესპუბლიკასაც შეეცხება; ამასთან ერთად არის ზოგერთი თავისებურება, რომლებზეც მოკლედ მივნიც დარს შეჩერება.

ჩერ ერთი, აუცილებელია აღინიშნოს, რომ საქართველოში შრომობუნების მოსახლეობიდან ორჯერ მეტია ჩამბმული სა- ზოგადობრივ წარმოებაში, ვიდრე საშუ ალიად საბჭოთა კავშირში. მთი ამბოლუ- ტურ უმრავლესობის სწორედ პირად დამ. მხარე და სოფლის მეურნეობაში დასაქმ- ბული ქალბი შეადგენენ. საზოგადოებრივ შრომაში ქალთა ჩამბის მარჯვენელი. მარ- თალია, ჩვენს რესპუბლიკაში აზრდება (დღის მუშა-მოსამსახურეთა საერთო რა- დენობიდან 46 პროცენტი ქალია. რაც უკ-ჩერ მეთია ოციანი წლების დონესთან შედარებით). მაგარა, აქ ჩერ კიდევ დიდი რეზერვა, რომლის გამოყენებაც იმიეკ- ტურად აუცილებელი გახდება მომავალ ბუნებებში. რაცა საშუალო ომის მო- ჩვეული ექნება და სხვა დემოგრაფიულ ფაქტორების შედეგად შეკვირად შეშვირ- დება შრომითი რესურსების ბუნებრივ მატება.

სოციალურ-ეკონომიკურ ლიტერატურა- ში როგორც ჩვენში, ისე საზღვარგარე- შნობად არის გამოთქმული მოსაზრება იმ- ის თაობაზე, რომ რაც უფრო კულტურულ- დე და ცივილიზებული ერია, სხვა თან- ხარ პირობებში. მთი უფრო მეტი ქალა ჩამბული საზოგადოებრივ შრომაში. საქარ- თველსივანი და თვისის უკომპრომიზო- მილება ამ შეზღუდვა, რადგან სხვა ფაქ- ტორთა მოქმედებით ერის ცივილიზებუ- ლობის მოქმედება საჭირონობდა შესუ- ბელებული, ბოლო ზოგჯერ განვითარებულ- დრც არის. მხოლოდ ერთი მაგალითი: იფციალიურ სტატისტიკური მონაცემებში. ჩერ კულტურა 1897 წელს თავიანთი წინა- ერის დონის კარგული ქალბი აღნ- დელი სხარ კავშირის ტუბიტორიაზე მცხოვ- რებ უველა ეროვნების ქალბებზე მაღალ- დიდგან (გარდა ბალტიისპირეთისა). ბოლო აშემადა, აღ მზარე ამბოლუტურად საუკუ- თისო მარჯვენელი გვაქვს. ამრავად, სა- კარავალიო ქალთა დასაქმების შედარ- ება დაბალი დონის მიუხედავ სხვაგან უნ- და კვიტკითი და განსაკუთრებულ უკრავ- ბობა მიუკუთროს წარმოება მატების განვ- თარების დონეს. მარ რაციონალურ გაზო- ბების განსაკუთრებით სშუალო და პატარ- ქალბებში. სადაც უველაზე მეტია დასაქმ- ბული მნიშვნელოვან აქს აგრეთვე კარგული- კლბის ტრადიციულ ოჯახს ოჯახში. ბავშვთა აღზრდაში, რეზერვ ტრადიციებს, რომელ- თანგ ძალზე ბევრი სწორი და ხელშე- საქმიანია; ამასთან ერთად აუცილებელია მხედველობაში მივიღოთ საზოგადოებრივ შრომაში ქალთა ჩამბის მატორალური და მორალური სტრუქტურა, რეზერვ შესაბა- დის დონე. საოქაბო შრომის მექანიზაციის

კაცობრიობის მთელი ისტორია თვალნათ- დრად დახატურებს, რომ ქალბი ოდითგან- ეც მებად მნიშვნელოვან როლს ასრულებდ- ნენ საზოგადოების წინსვლა-განვითარებაში ეს ქართველ ქალბებს შეეცხება, ამის თა- რაზე თავებით მარბუთლად წერდა აკაკი წერეთელი: „თუ ქალბი მაღალ სავებურ- ზე დგანან ამა თუ იმ ერის ცხოვრებაში, მაშინ იმ ხალხსაც დარი უდევს. ქალთა ბურჯი და კვაყუთხედი როგორც კერძო ოჯახის, ისე საზოგადოების. ნებავი იმ ერს, რომელსაც კარგი ქალბი ევაება“.

მეოთხელებს ვკვსრენ შევავხსნეთ, რომ დღეს უველზე განვითარებულ კაბიტალიზ- ტურ ქვეყნებშიც უკ ქალისა და მამაკაცის ანაზღორთულობაობის პრობლემები, მა- ვალითად, თვით ქალისა და მამაკაცის ტრადიციონების, კამათა სწავლის, პროფე- სიის შედენის, საშუალოს მიღების, შრომის ანაზღორების, სამუშაო დღეს ხანგრძლი- ვობის, კვალიფიკაციის ამაღლებისა და წინსვლის, მათი შრომის დაცვისა და ჩივი- სხვა საკითხები სამთავრობო დონეზე მშარ- და და მწვავე დრცუსების საგანია, მარ საერთაშორისო ორგანიზაციებზე განხილუ- მდე. მაგარა არსებითი ძებნა მაშინ არ ჩანს, კალი უველად დისკრიმინირებულ მდგომარეობაში.

ჩვენს პირობებში გაზდა შესაძლებელი, რომ ქალს მებ-მაღლებად ობიექტურად შეგამბენის ერთმანეთთან ტრადიციული და ურჯრებად დიდმნიშვნელობის ფუნ- კციები (დღის, აღზრდების, მეურავის, მეუღლის) ახალ ასევე მებად მნიშვნე- ლოვან სოციალურ-ეკონომიკურ ფუნქციებ- ბის, რაც, ურარგებლად. საზოგადოებრივ შრომაში აქტიურ მონაწილეობას უდღის- ხობს. ამ პროცესს არსებითად შეუწყო ხე- დე, ქალის საოქაბო შრომის შემსუბუხე- ლად, მომსახურებისა და ბავშვთა აღზრდის საზოგადოებრივი ფორმების განვითარებაში. სახელმწიფოს ზრუნვამ დღეღამე და ბავ- შებზე.

დღეს როგორც მთელი ჩვენი ქვეყნის, ისე საქართველოს სახალხო მეურნეობაც წარმოიდგენილია ქალთა აქტიური მონა-

წილეობის გარეშე. ჩვენს ქვეყანაში მუშა- მოსამსახურეთა 51 პროცენტს ქალბი შე- ადგენენ. ეს მარჯვენალები კიდევ უფრო მაღალია რესტრში. უკრაინისა და ბელ- რუსიაში, სადაც სამაშულო ომმა მკვეთ- რად დაარღვია მოსახლეობის სქესობრივ ანაზღორება, რომელიც ანადთან სწორ- დება, მაგარა ჩერ კიდევ საქაბო ხანს აქ- ნება საჭირობი.

ქალბი მებად მნიშვნელოვან როლს ას- რულებენ მარეწელობისა და სოფლის მე- ურნეობის განვითარებაში, აგრეთვე. მეც- ნიერებში, სადაც ისინი დასაქმებულთა თითქმის ნახევარს შეადგენენ; თითქმის ორჯერ უფრო მეტია მათი წილი ტრან- სპორტზე და მშენებლობაში დასაქმებულ- თა შორის, რაც თვით ამ დარგების შრო- მის შენაჩიხისა და ხასიათის თავისებური- ბრგან გამოინდინარეობს. არის სახალხო მე- ურნეობის მთელი რივი დარგები. სადაც ქალბი ამბოლტურ უმრავლესობას შე- ადგენენ. მაგალითად. უკრაინისა და საზო- გადობრივ ევბაში, ჩანდაცენ, ფოკიურა- კულტურისა და სოცურწარველეულობის, გა- ნაღლების, კულტურის, სახელმწიფო დაზ- რდებისა და სხვა სფეროებში დასაქმებულ- თა შორის ქალბის წილად მოდის 70-80 პროცენტი.

როგორც ბევრ სხვა ქვეყანაში, ჩვენთან- ეაც უკრაინა შეინიშნება მთელი რივი პრფესიების ფემინიზაციის ტრადიციული ჩამოყალიბებული პროცესი. მაგალითად. მკერავთა 84 პროცენტი, მწვეკვავების — 99, მეტარებელობის — 94, მზარელების — 88, მებრანარების — 86, ტელეფონისტების — 97, მექანიზებულ აღრიცხვის მუშაკების — 95, მიმტანების — 98, მედიკოსის დენის — 99, სამავშუო ბალის აღზრდების — 99,7, ექიმების 79, მასწავლებლების — 73, ბიბლიოთეკის მუშაკების — 91 პროცენტი ქალბი არიან. არის პროფესიები (მაგალი- თად, ნანსკვლებლები და ექიმები). სადაც ქალისა თუ მამაკაცის ამბოლტურ რა- დენობრივ სიპრებს სხვადასხვა უარყო- ფითი სოციალური შედეგი მოხვევს. რა მდგომარეობა საქართველოში ის, რაც ზემოთ მთელი ქვეყნის მახშვაბი

მდგომარეობა, მომსახურების სფეროს რაოდენობრივი და თვისებრივი განვითარება, განსაკუთრებით სკოლაში და სხვა სასაზღვრო დაწესებულებებისა. საქმარისა ითქვას, რომ უნაყენებელ წლებში საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და არესპელის თაყვარის საგანგებო შრომუდგომის მიუხედავად, სკოლაშეკლავის სახეგვით დაწესებულებების განვითარებით მიკავშირებ რესპუბლიკის შრომის ერთ-ერთ უნაყენებელ ადგილზე ვართ, რაც ამ შეიძლება გავლენას არ ახდენდეს ქალთა დასაქმებაზე.

თუ საქართველოს სახალხო მუერნეობაში დარგების მიხედვით ქალთა დასაქმების მაჩვენებლებს ახლოგოერ სკოლაშეკავშირის მაჩვენებლებს შევადარებთ, უნდა აღინშინოს, რომ ჩვენს რესპუბლიკაში ქალთა დასაქმების დონე განსაკუთრებით დაბალია ტრანსპორტში, კავშირგაბმლობაში, აგრეთვე, ვაჭრობასა და საზოგადოებრივ ცხოვეში.

რაც საქართველოს ქალთა დასაქმების ზრდის ტენდენციებზე ვსჯელობთ, ხაზს უნდა ვუსვავთ დასაქმების მოტივაციურ სტრუქტურას. ჩვენს რესპუბლიკაში ჩატარებულ მთლიან რიგე სოციოლოგიურ გამოკვლევაში დასტურდება, რომ ქალთა დასაქმების მოტივებში სულ უფრო მეტ წილს იკავებს სოციოლოგიური ხასიათის მოტივები (პროფესიული წინსვლა, კოლექტივში ყოფნა, სასარგებლო საქმის გაკეთების სურვილი), თანაც ეს მოტივები ქალებში უფრო დიდერ ვლინდება, ვიდრე მამაკაცებში, და განსაკუთრებით ძლიერია ახალგაზრდებს შორის.

საზოგადოდ, უნდა ითქვას, რომ ჩვენი ქალები, განსაკუთრებით ახალგაზრდები, შეინახავენ მზად არიან საზოგადოებრივ შრომის მიზანდასახულად აქვთ თვის საქმადი ძლიერი სურვილიც, მაგრამ ეს მხადეყოფნა მოტივანდა უბირობო არ არის. ამ მხრივ საინტერესოა საქართველოს ქალაქებისა და სოფლების სკოლების ორთაბანად შეათვლიყვას ქალთა შრომის სახესხილის სახესხილი კითხვაზე: „ახარებთ თუ არა მუშაობას გასოხეების შედეგში“ (ასახელები მოცემულია პროცენტებით მათი განიდა) აუცილებლად ვიშუშავებ, შინ წილ რომა საშინელება — 78,5; ვიშუშავებ, თუ ქმარმა ნება დაპრობა — 7,8; ვიშუშავებ, თუ ოჯახში ვინმე დახმარებ შეუილა — 12,5; ვიშუშავებ, თუ ოჯახს მატერიალურად გაუჭირდა — 1,5; არ ვიშუშავებ — 0,8; სხვა პასუხები — 5,4.

როგორც ვხედავთ, ცხოვრების დიდ გზაზე თითქმის განსულ ქალიშვილების ახლოლტური უმარავლესობა მართალია, უბირობოდ აჩირებს მუშაობის დაწყებას გასოხეების შედეგ, მაგრამ მათი ერთი მეტოთედისათვის ჩამდენიშე პირობის შესრულება საჭიროა. ნიშანდობლივია, რომ ქმრის ნებაყოფის საჭიროება მუშაობის დაწყების თაბანდ ორქერ უფრო ინტენსიურია სოფლის ახალგაზრდებში ქალქელებთან შედარებით.

რაც ქალთა დასაქმების ზრდის თორიულ თუ პრაქტიკულ პრობლემებზეა საუბარი, აუცილებელია უწინარესად ქალთა საოჯახო შრომის შესუბუთქება და ბავშვთა აღზრდის საზოგადოებრივი ინსტიტუტების (ბაბა, ბაღი, ინტერნატი და სხვ.) ინდუგავარი განვითარება-სრულყოფა. ამ დიდმა საამოვნებით (და არა იშულებითა და გარდუვალობის გამო, როგორც ეს ხშირად ხდება) მიიყვანოს იქ შვილი: ამასთან, თუ საზოგადოებრივ შრომაში შეესუსტება ქალის, როგორც შვილების გამარნისა და აღმზრდელის როლი, ამას მძიმე სოციოლოგიური და ეკონომიკური შედეგები შეიძლება მოაყვას.

ამ მხრივ საბჭოთა ხელისუფლების წლებში ძალზე მეერი რამ გაკეთდა, მაგრამ განკლებულიც ბევრი დარჩა; საქმარისა ითქვას, რომ ქალს ჭერ კიდევ მძიმე ტვირთად აწევს საოჯახო შრომა. მაგალითად, მოსახლეობა საბჭულ-სახემლის დახლოვებაში პროცენტს უშუალოდ ოჯახში აშუადებს (ე. ი. ეს შრომა ძირითადად ქალთა ხედილია). ქალის თავისუფალი დრო სულ ცოტა 20-30 პროცენტით ნაკლებია მამაკაცისზე სურსათ-საწოვავის შექმნასა და საქმლის მოწადენება ქალები ყოველდღურად სამსათხარჩვენ, თანაც ოჯახურ პირობებში საბჭოლის მოწადენას 5-6-ჯერ მეტი დრო სჭირდება, ვიდრე საზოგადოებრივი კვების შექმნაზეხულ საჭარმოებში.

ქალთა დასაქმების ზრდის ძირითად ფაქტორებზე დღეს უნდა მივიჩნიოთ: სკოლაშეკლავდელ ბავშვთა დაწესებულებების ქცლის რაოდენობრივი გაფართოება და თვისებრივი სრულყოფა; ოჯახიანი, მით უმეტეს წერილშვილიანი ქალებისთვის მეტი შეკავათის მოცემა, განსაკუთრებით შობადობის წახალისების თვალსაზრისით; ქალთა მატერიალური და მორალური დანიტრესების გაზრდა, აჩასრული საბჭოში დროითი შინ მუშაობის შესაძლებლობის გაფართოება (რაც ჩვენს რესპუბლიკაში ძალზე ნელა ხორციელდება) მომსახურების სფეროს შესრულება განვითარება. განსაკუთრებით კი მათი მუშაობის ხარისხის ამაღლება, საოჯახო შრომის შექმნაზე, მამების უფრო აქტიური მონაწილეობის საოჯახო შრომასა და ბავშვთა აღზრდაში.

მომავალი ხუთწლებში თანდათან უზრუნველყოფენ ამ უდიდეს სოციოლოგიურ ამოცანათა წარმატებით გადაჭრას.

შაბა ბურჰანიძე,
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
შრომის ეკონომიკისა და ორგანიზაციის
კაიედრის გამეფ.

პატარაპიპის

თუ ჩამოხვალ

ანკრილდა ყურმილიშე
აღუსკლვას ხმა:
— ბაიუმიდან გირკვავ,
დადი, როგორ ხარ?
ნამოგავეები თბილისში,
თუ ჩამოხვალ ხვალ!

აკლიშე მინიალაბათ

ამ ერთ აგურს აქვთ დადი,
იმას იქით გავენე —
ციბრუტეით ტრიკალბა
გრძელკიცისა ანწე.
გადახვდა აღუსკვამ,
დაკირნდა წუთით,
გაიინდა საქანელაც,
დადაინდა ბურიოც,
გრილადდენ მანქანები,
აგურს ცლიდა ერთი,
და ლეკიც მძოლმძა ძიამ
დაისკვა ვევილით.
ჩემდ უცდერს კეთილ ძის,
ილიმბა, ხენემის,
რა იქნება, ერთი წუთით
საქვე მისცი ხელში?!

ბაბო, მინიალაბათი

ალოკო და ნანიკო
დღესამ არ დაუჯერეს,
გაიქენდ და მიხრობე
რებნით გული ოჯახში.
მერე განწულულები,
და პერანგებელები,
შემოცივიდენ თობაში, —
ცხიციბო, — ხველებ-ხველებით...
მერე ხვენნით ბუბისა
შემოხივიეს ხელები —
— ჩქარა გამოვიცავოვე,
ბებო,
შემოგველებით.

თამარ პაპიაშვილი

მ. იბოლიტოვი იანგოვი ქარაყელ მუსიკოსთა შორის
თბილისი, 1924 წ.

იპოლიტოვი-ივანოვი სეჩუკოვი

ცნობილი კომპოზიტორის მ. იბოლიტოვი-ივანოვის შემოქმედებითი გზა თბილისში დაიწყო. იგი, როგორც პიროვნება კომპოზიტორი და მუსიკალური მოღვაწე, ქართველ მუსიკოსთა წრეში ჩამოყალიბდა თბილისში სიმფონიური ორკესტრის შესრულებით გაიხმოვანა მისმა პირველმა ნაწარმოებებმა; აქვე დაიდა მისი პირველი ოპერებიც. სწორედ საქართველოში ირწუნენ მან თავისი შემოქმედებითი ძალა. შეიძლება ითქვას, რომ მთელი თავისი მოღვაწეობის მანძილზე არცერთი რუსი კომპოზიტორი არ იყო ისე მჭიდროდ დაკავშირებული საქართველოს მუსიკალურ ხელოვნებასა და მის თვალსაჩინო მოღვაწეებთან, როგორც იბოლიტოვი-ივანოვი.

მ. იბოლიტოვი-ივანოვი საქართველოში პირველად 1882 წლის სექტემბერში ჩამოვიდა. მრავალი წლის შემდეგ, სიბერის ემსი, იგი ივანებდა, რაოდენ დღიერ შობაბქედ-

ლება მოახდინა მასზე ამ მშვენიერმა ქვეყანამ.

„ელადიკავაზმა, კავკასიონის უღელტეხილის კარიბეკისთან, მღელვარებისგან მთელი ღამე არ დამძინა, და დილთს, გარტყაბზე სიფხულმა სხივებმა უაზბეგის მწვერვალი შეაფერადა, ჩვენ გავყვეით თერგს დარიალის ხეობისაყენ. დარიალმა ჩემზე უზარმაზარი შობაბქედლება მოახდინა. წარმოუღველდა ყვებერითლა კლდეები, გაფოტრებულად მქუხარე თიერგი, ცის პატარა ნიჭერი. ეს ყოველივე ძლივს ჩანდა საფოსტო ეტლის სარკმლიდან, მაგრამ არ შეიძლება არ ემოქმედა ინგერლანდის ჭაობების მომინარის წარმოდგენაზე, რომლსაც ექვიცი კი არ ჰქონდა იმასა, რომ ბუნებაში

ესოდენ მდღელურად მკაცრი სიღამაზე არ სეზობოს“.

1882 წელს პეტერბურგში კონსერვატორიის (6. ა. ჩომპი-კორსაკოვის თავისუფალი კომპოზიციის კლასი) დამთავრების შემდეგ, იბოლიტოვი-ივანოვი თბილისში ჩამოვიდა, რუსული მუსიკალური საზოგადოების თბილისის განყოფილების გახსნის გამო. ქართული კულტურის განვითარებისათვის ამ მნიშვნელოვან საკითხთან დაკავშირებით იგი სხვებმა და რჩევისათვის მიმართეს ცნობილ მოღვაწეებს: ზ. საყანელს, ა. მიზანდარს, კ. ალიბონივს და სხვებს. იმავე დროს, იბოლიტოვი-ივანოვი ჩაება ბრწყინვალე პიანისტის ი. მოშულესის მოწაფის, — ე. ეშვტენის თბილისში პედაგოგიური მოღვაწეობის 25-ე წლისთავის აღსანიშნავ ზეიმის მზადებაში. სათვბილო კონცერტზე, რომელიც 1882 წლის 5 ოქტომბერს გაიმართა იბოლიტოვი-ივანოვი, როგორც დირიჟორი, პირველად წარსდგა თბილისის საზო-

სა შოკნათ- ლოთ გაჟუჟი?!

ხმა გაჟარდა, ვინც მონათლული არ არის, ფერსაცვლებამდე მოკვდება...

საოცარი ძალა აქვს ჭორს, ყველგან შეცოდება, ცრუმორჩნეუ, გაულბურველი ადამიანებს შუემწყლად მონუსხავს, დაგსლავს და თავის ნებას დაუმორჩილებს. მოტყუებული „წმინდანობის“ მაძიებელი ვლესისებს მიანყდნენ, დიდი ჯფა დაბადგათ მვადლებს, და ეს მიხდა არა მორჩულ წარსულში, არამედ ახლა, ჩვენს თვალნინ.

ნათლობა მხოლოდ რელიგიურია იგი არა?

— რიტუალი რელიგიურია, ხოლო მონათლის მოთხოვნილება — ადამიანის შინაგანი ბუნებიდან გამომდინარე. მისი ფსევტი იმ უსსივარ დროში ივარდება, როცა კაცობრიობა ცხოველურ მდგომარეობას თავი დააღინა და შვილის ინსტიქტური სიყვარული გაიკნობიერა, გაიპარება; ქვეყნის ახლადმოუღწეული მოქალაქე თავის პირველ საუთრება — სახელო, რაც შეიძლება საზეიმო ვითარებაში უნდა მინიჭებოდ. აქვე ისახება ზელოვნური დანათლებების თაქიქტური ინსტიქტი — ნათობად მოკიდება, ნათელმორჩინობა. ქართულ-ქრისტიანული მორალის თანახმად, თუ სისხლად ნათლავები ვეზოგაიბას შეიდე თობამდე იცავდნენ, ნათლობა თორმეტ თობამდე ინარჩუნდება ძალას.

ნათობა თავის ნათულის მომავლე, ზედამხედველი, კეთილი მრჩეველი და მთელი სიყოცლის მამნილვე განუწყრელი თანმდგომი იყო. ბუნებრივია, ასეთ დამოკიდებულებაში არაფერი არ არის ცრუ.

1. ტვირნი რელიგიურია, მის ჰერსპექტრულ შესვლელად გვახსივებს გერაიში გარსკვლებული ნათლის აღნიშვნელი სიტყვა „ბუღუა“, სხვათა შორის, გურაიში დღესაც რელიგიურად არის შემოინახული „ბუღუას“ კვლტა.

რწმენაზე აგებული, გაუმართლებელი მიუღებელი, პირიქით, სასიამოვნო და მისაბაძია, რაც შთავარია, ცხოვრებისეულია და თობაბა აზრიანი დამოკიდებულების აუცილებლობით არის წარმოქმნილი. ეს ისეთი ფენომენია, რომელზეც დამთა სვლა ვერ მოქმედებს. მამსაადმე, ზემოსხენვულ ჭორს სიყვდილის შიშის გარდა, სხვა უფრო მნიშვნელოვანი საფუძვლებიც ჰქონია. ყოველი რელიგია, მათ შორის ქრისტიანობაც, უმნიშვნელოვანეს ყოფილის მოკვლევებს საუთარი მიზნებისათვის იყენდება და ახლაც იყენებს. კულტის მსახურში მრავალსაუკუნოვანი, დახვეწილი რიტუალების მსურველთა იყენებასურებინ, გამოძალვის ბრალს უკვანინ დასდებს. იქ მისი ნებაყოფლობის პრინციპია დაცული: თუ გნებავთ, მოზრმანდილთ, თუ არა და, კარგად იყავით, ძალას არავინ დაგდაძს!

და სრულდება რელიგიური ქმედებანი ჯგონსწერისა, მონათლისა, მიცვალებულის წესის აგებისა და ა. შ. რა თქმა უნდა, — სრულდება კანონიერად, საბჭოთა კონსტიტუციით მინიჭებული უფლებების საფუძველზე. მორჩნეუ თავისუფალია, მის სარწმუნოებრივ გრმობებს სახელმწიფო იცავს. მაგრამ რა ქნას საზოგადოების? პროცენტმა — ურწმუნოებმა. ანუ, როგორც წინააღმდეგ მამანი თავსაიზანდ ამბობენ: „ველსისის გარეშე მდგომმა საზოგადოებამ“?

ქორწინების ღამეა, მომზიბლავი ცერემონიული შთამბეჭდავი, ნამდვილი მწუხარების გამომხატველი გლოვის წესი, აზრობრივად და იდურად გამართული, მზიბრული, სიმბოლიკით დაფუძნებული ნათლობა, ანუ, როგორც ვახუშტის ექვსიბი თხრობდება“ ხომ ყველა ჩვენგანს სჭირდება. ცხოვრება თავისი ითხოვს და ვინც უნდა იყოთ, საზოგადოებამ არ ადგელი უნდა გვეჭიროს, ნუთისოფლის აუცილებლო-

ბას ვერსად გავცემეთ. ეროვნული ტრადიციებით განსაზღვრული სწავთასა, სმეზობის, სახალხო ეკლა ყველა მოკვდავის უცილობელი ხედრია. სწორედ ამ აუცილებლობის გამო მიიღო საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა ცნობილი დადგენილება „მავნე ტრადიციებისა და წეს-ჩვეულებების წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერების ღონისძიებათა შესახებ“ (1975 წლის 24 ნოემბერი). ჩვენი პარტიის ეს დოკუმენტი კომპეტენტურად და ღრმად მეცნიერულად სწავდება ხალხის ყოფას, ყოველდღიურების ნუფანსესაც კი ითვალისწინებს. დადგენილების ცხოვრებაში დასანერგად ბეგრის რამ გაეკილა, მაგრამ, ბუნებრივია, უფრო მეტია ვასავე თებელი, რამეთუ ახალ ჩვეულებათა დაწერება ხანგრძლივი დრო სჭირდება. ამჯერად ყურადღებას მხოლოდ ნათლობის ინსტიტუტზე გავამახვილებთ. პირდაპირ უნდა ითქვას, ამ თვალთახედვით რისკუბლიკაში სრულიად არააღმაკმაყოფილებელი მდგომარეობაა.

ცნობილია, რომ ოციან წლებში, განსაკუთრებით კომკავშირელები, ენერგულად შევეცადნენ ქორწინება, დატურება და ნათლობა სამოქალაქო წესით აღენიშნათ. სწორედ ამ პერიოდში ჩნდება და ვრცელდება ე. წ. „ნათილი ნათობები“ — „ოქტობრმონები“. კოლექტივი, რომლის წევრსაც ბავშვი შევიწმინდა, ერსკოლონად შეიკრიბებოდა, გაიმართებოდა სახელდახლო მიტინგი, წარმოითქმებოდა შესაფერისი სიტყვები. ბავშვს ზარ-ზემით სახელს დაარქმევდნენ და ცერემონიული საერთო ლხინით, ნადმიით შთაუფლებოდა. პირველ ხანებში ამ ღონისძიებას გარკვეული წარმადება ჰქონდა, მაგრამ გაუფასვნი და „ოქტობრმონები“ ყოფიდან გაქრა. მიზეზთა შორის მეცნიერები გამოყოფენ უშთავრის: ხელეწიერობას, სიმბოლიკისა და ოჯახური ინტიმობრის უქონლობას. დღეს ნათობის თანამედროვე რიტუალი ლენინგრაფში სავანებში სასახლე „პანანინაში“ სრულდება, ჩვენთან კი ამ მიზნით არავითარი სახელმწიფო დანახვებულმა არ არსებობს. იყო დავიდა, მაგრამ წარმატება არ მოჰყოლია. მგლები თავად, ზეგდღით ფორმალად ქორწინების სასახლე მიიწვიან. ამ საშუალებული საქმეს დადგამოდა და მეცნიერული ხელმძღვანელობა გავნია საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმთან არსებულმა სოციალური და კულტურული ტრადიციების პრობლემების სამეცნიერო საკოორდინაციო ცენტრმა. მოიწვიეს მხატვარი კობა გურული, რომელმაც ცენტრის ბიუროს სხდომანზე წარმოადგინა ვახუშტის, მაგრამ, ვინაიდან შენობის ბალანსიდან ბალანსზე გადაცემა ვერ მოხერხდა, ეს საქმე დაბრკოლდა. აქვე იყო განზრახული რესპუბლიკაში პირველი თანამედროვე ნათლობის რიტუალის მსურველები: გემომენბი“ გაფორმებულ, სპეციალურ საბაზა-

იმო პედაგოგიური საბჭოს სხდომისა
„კულაბი-მისხაველების ცდუნება“

„ჯეტაკა, უენიუზენლო“ ზუჯი

ნო ოთხში პედაგოგი ექიმი ნათლიზისა და მასწავლებლის თანდასწრებით ახალგაზრდა დედას სათანადო კონსულტაციას ჩაუტარებდა. ბავშვის გაბანებას და შეხვევას ახსნავდა, რაზეც ბევრ ჩვენს გასათხოვარ ქალიშვილს წარმოადგენა არა აქვს. აქვე საზოგადოებრივად გადასცემდნენ დაბადების მოწმობას და ერთეული ორნამენტებით დამშვენებულ ლითონის სამახსოვრო მედალიტს, რომელზეც ამოტვიფრული იქნებოდა ვენაშობილის სახელი, მამის სახელი, გვარი, დაბადების ადგილი და თარიღი. აქვე სასურველი მიგანდა, უკრაინელთა მსგავსად, შემოღებულიყო გენეალოგიური წიგნი, რომელსაც ყველა ოჯახი სიამოვნებით შეიძინდა და შეავსებდა. წიგნი ამ სამახსოვრო დღეს შეტანილი იქნებოდა ოჯახის ახლად შექმნილი წევრის სახელი. ბუნებრივია, ასეთი სიმბოლოები საოჯახო რელიკვიად დარჩება, ხოლო გენეალოგიური წიგნები თავის დროზე ისტორიის ძვირფასი წყარო გახდება, ისევე, როგორც „სულია მატია-სებია“. დღეს ჯერჯერობით ეს ჩანაფიქრი ვერ განხორციელდა. არც ერთი ჩვენი მოქმედი საქონიწიო სასახლე ნათლობის რიტუალს არ ითვალისწინებს და „მამის“ ბიჭრის მოსაყვან კანცელარიალობას თავი ვერაფრით ვერ დავაღწიო.

შოუგარებელთა ბავშვებისათვის სახელეუბნის შერჩევის საქმეც საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული ორდინალუ კომისიის მიერ 1964 წელს „სამსახურებრივი საქონიწიო“ დატვირთული „სია ადამიანთა სარკომუნებლო სახელებისა“, ამგვარად სასიბუთო-საძეგრი გამდარა და იძულებული არიან ხმარებისაგან გაიცილონ დადგენი ხელთი გადაწერონ ხელზე.

გულგრილი დამოკიდებულების შედეგია, რომ ჩვენი ძველთაძველი, მრავალგვაროვანი ონომასტოკონი საოჯახო ფალარბობა ერთ ქლასში ზოგჯერ ათი წინით და თხუთმეტი თამარი ზის, აღარას ვამბობთ ვისაც და დათხოვ კრწანული გვარ-სახელების სინდერდ პრაქტიკულად რომ იქნეს გამოყენებული, ამისათვის სათანადოდ უნდა იზრუნონ შესაბამისმა სამეცნიერო და ადმინისტრაციულმა უწყებებმა. თუ რამდენად აუცილებელია სახელების მოპოვება, ნაიფილდის „ნაქაღლის“ მიერ გამოცემული ზურბან ტუმბურლის წიგნი „რა ბჭია ზურ“ (თბ., 1971), რომელიც გამოსვლისთანავე ბიბლიოგრაფიულ იფიათობად იქცა და ლამის ისიც გადაწერონ.

მართალია, ახალი დიდიფიციებისა და რიტუალების ყოფნა მარტინგა გარკვეულ სინაქსელებთან არის დაკავშირებული, მაგრამ დაკარგებული მოვალეობის პირნათლად შესრულება, უპირატესო ყოფნის კი მონდობა, ინთუზიზმი ყველა დაბრკოლებას დასძლევს. პოლის და პოლის: ხომ უნდა შევვძლიოს მასუბი გავითე კითხვას — სად მოვანათლო ბავშვი?

ალბათ არც ერთი სხვა პროფესიის აღმამის არც ეკისრება სახელმწიფოს და ერის წინაშე ისეთი პასუხისმგებლობა, როგორც მასწავლებლის. სკოლა ხომ სამკედლოა, სადაც იქედება, იწითება ჩვენი ხელოვნდელი ლის ბატონ-პატრონის სული, სასათაო. მასწავლებელი ამ სულის მწითობელი, გამომკერველი.

„ცილია მასწავლებელმა ასე თქვა: — როცა ამბობს — მისამაზღებლო ჯგუფის მოსწავლე და ამით იგი რაღაც დასამტკიცებლად მასწავლებლის ავტორიტეტს იმეველებს, ჩვენ უნდა ვიცოდეთ, რომ ამ ბავშვისთვის მასწავლებლის ყოველ სიტყვას, მის ერთ გამოხატვასაც კი განუსაზღვებლო შინაშენებლობა აქვს.

თავდაპირველად ბავშვი ცილობს მიზანით მასწავლებლის ხმით. მიზარბოხით. „სახლობანას“ თამაზობს ახლა უკვე „სკოლობანას“ ამოზრდს, და ეს თამაში ზოგჯერ წყვეტს კიდეც მომავალი პროფესიის არჩევასაც.

თანდათანობით, ზრდის პროცესში იცვლება მოსწავლის ინტერესი მასწავლებლისადმი. იგი უკვე კრიტიკულად უყურებს, აახალიზებს მოსწავლეთანამ მასწავლებლის ურთიერთობას, დამოკიდებულების ფორმებს, გავითვლილს ახსნა-გაბმობებს უფრო, მის ცოდნას, კრიტიკულად უყურებს მასწავლებლის დაწერილ ნიშნასაც, და თუ მოხდა საბედისწერო შეცდომა და მოზარდის უფაქრესმა სულმა იგრძნო მასწავლებლის არაობიექტურობა, მიყრძობება, უხილავი ძაბებით მჭიდროდ დაეკავშირებულ ამ ორ არსებას შორის ჩნდება ისეთი ბზარი, რომელიც არასოდეს არ გამორთვლება. მასწავლებლისთვის ძალზე რთულია ინდივიდუალურად

ყველა ბავშვის ხასიათის, მოსწარფების, მიღრკილების, დაღებითი და უპოყოფითი თვისებების შესწავლა ზოგჯერ შეიძლება მასწავლებელი შეცდეს, მაგრამ თუ მოზარდი იგრძნობს, რომ ეს არის მხოლოდ და მხოლოდ შემთხვევითი შეცდომა, იგი გვაპატიებს მას. მაგრამ თუ ეს შემთხვევითობა არ არის და გამოწვეულია მასწავლებლის უტყუებობით, მიყრძობებით, ანგარებით, წინასწარი განზრახვით, უსულგულობით, პატარა ბზარი უფსკრულად იქცევა, და უკვე გარდატეხის ასაკს მიღწეული მასწავლე ცილობს ნაკლები სულიერი კავშირი აახლოვებულ მასწავლებელთან, სკოლასთან — ეცდენს გაყვეთილებს, უჭეშობს ამხანაგებთან, შმობლეთთან, შინ და გარეო! და ბიჭი მიეცემა პატარა დამნაშავეს ჩამოვალბებაში. ზოგი მოსწავლე კი ყველაფერის ამას ამჩნევს — არც უხეშობს, მასწავლებლებთანაც კარგ ურთიერთობას ინარჩუნებს (გარკვეულად მიხვს) და ცილობს თავისი ლელო გაიტანოს, აქაც დამნაშავეს ამას გვაქვს საქმე და შეიძლება უფრო სერიოზულ დამნაშავესთან, ვიდრე პირველ შემთხვევაში, რადგან, როდესაც ეს მოზარდი გაიზრდება, იგი საზოგადოებაში, სამსახურში მომხდარ უსამართლობასაც ასე ინდივიდენტულად შეხედვს და მებრძოლი, სამართლიანი, ამაღლებული სულის ადამიანის ნაცვლად ჩვენს საზოგადოებაში ავგლის დაიყვებს, და შეიძლება არტუდ უმნიშვნელოს, გულგრილი ობიგატელი.

აი რა შეიძლება მოჰყვეს „პატარა, უმნიშვნელო ბზარს“.

ლ. ვრსიძე

ქვემოთ დაწინა დაწინა

თბილისის 84-ე და 101-ე საშუალო სკოლებში ექსპერიმენტი მიმდინარეობს. ექსპერიმენტის მიზანია შეისწავლოს, რა ღონეზეა უფროსად სწავლება ზნეობრივი მომზადება საოჯახო ცხოვრებისათვის.

ამხე, თუ როგორ შეადგინო ახალგაზრდობა თავის დამოკიდებულებას სოციალისტურ და ოჯახური ბედნიერების მიმართ, ბევრად იწინება დამოკიდებულო მათ მიერ ოჯახის სოციალური ფუნქციების შესრულება და, საბოლოო ანგარიშით, — თვით საზოგადოების პროგრესი.

ჩვენს მიერ გამოკითხულ (ანკეტირებში მონაწილე) 830 მეცხრე და მეათე კლასელებში აღინიშნა 51,2 პროცენტის ბედნიერების საფუძველი „კარგი ოჯახის“ შექმნა მიზნით. „კარგი ოჯახი“ ცნებას უმრავლესობა კარგი შვილების აღზრდას უკავშირებს. გამოკითხულთა 48,3 პროცენტი ასეთ საფუძველზე მიჩნევა პატიოსნად ცხოვრებას და ერთგულ მეგობრების უკონა, 30,3 პროცენტი საინტერესო სამუშაოსა და საზოგადოებრივ აღიარებას, 24,5 პროცენტი — სიმდიდრესა და უზარუნველ ცხოვრებას.

ოჯახური ბედნიერების შესახებ შეხედულებათა უფრო ნათლად გადმოცემის მიზნით უფროსკლასელებს შეეძინათ დამოუკიდებელი თვისებები თემა: „ოჯახური ბედნიერება — როგორ შეესაბამება იგი“ (უმრავლესობამ ნამუშევარი ხელმოწერა და წარმოადგინა).

წარმოდგენილ ნამუშევრებში შეინიშნება ახალგაზრდობის სწრაფვა ცალკე ცხოვრებისაკენ. „არასოდეს ვიკვირებ შობილებთან ერთად (არც ბიჭის შობილებთან), მე ვთხოვლობ და ეს წარმოადგენს ისე, თითქმის გადვიტარ დამოუკიდებელი ცხოვრების განხე, უმორიდლო დღის და შაშის კალათის“.

ცალკე ცხოვრების სურვილს იმასაც უკავშირებენ, რომ შობილები „ვერ გაგიგებენ“.

ამავე დროს უფროსკლასელებმა სტრუქტურული გამოხატვის ქონდები უზიარეს სახლი: „მინდა მქონდეს პატარა, ოთხდღის ჩემს გემოზე მოწყობილი უზიარეს სახლი, ერთი ოთახი ჩემი და ჩემი სასტრუქლის ოთახი, მეორე — ბავშვის, მესამე — ბიბლიოთეკის, მეოთხე კი მინდა ოთახი სკოლაში, იატაკზე ვფენო სხვა ოთახის ტყავი და მქონდეს მანქანა. ფორნი საყოფიერო ძალიან მიყვარს მესიყვარე რა-

გორკი კლასიკური, ასე ვახი და პოპულარული“.

შეზღვეო ოცნება, წარმოსახვა... ამ ოცნების გეგმვა კი არაფერია ამბობენ. ასეთი პასუხი, მხოლოდ იდეალურად წარმოსახული ოჯახური ბედნიერების სურათის გვერდით შეინიშნება ამ ბედნიერებისათვის უფროსკლასელებთა 22 პროცენტის აქტიური, მიზანდასახული ბიზნისის პოზიცია: „ოჯახური ბედნიერებისათვის აუცილებლად საჭიროა ოჯახის მისწრაფვადეს რამდენიმე მიზნისაკენ, ჰქონდეს რამე პერსპექტივა წინააღმდეგ შემთხვევაში ცხოვრება უფერული გახდება...“ ამ კიდევ: „ოჯახის შექმნა დიდ ხელოვნებად მიმართა. ხელოვანი მუდამ ეძებს, ეძებს, ეკრუპოვდება და მიაჩნ ელოდება. ელოდება დემოკრატია და დიდი მომზინებით. ოჯახურ ბედნიერებასაც ასეთი ძეხა უნდა, ძეხა და დემოკრატია და მომზინებით. მიყვარს ვეკავი, რომ ვეხსავს ვეხსავს დემოკრატია და ღლიანი. ამბობენ, ასეთი ვეკავი ვეხსავს საკლდეები არიანო და ცალკე მართლაც არიანო. მართლაც სიწყნარე სიწყნარე — ოთხი კვილა ამხოლო, სადაც არაინი მისდის. მე მივიღოდი მასთან, შეკალბედი კარს, დავარდული ამ სიწყნარე და მოვიღე მით ვიყვირებდი: მე შენ მიყვარხარ!“

უფროსკლასელებს ვარგებლობა, რომ უფროსკლასელებს უმრავლესობა ოჯახურ ბედნიერებას ნაკლებად უკავშირებს მეუღლეთა ერთობას, მეუღლეთა ურთიერთობას, მეუღლეთა ერთობას, შობის საპართილიან განაწილებას მეუღლეთა შორის. ამასი ერთხელ კიდევ დავკარგეთ ჩვენს მიერ მწიფობილი ანკეტირების გამოკითხვის შედეგებზე

ოჯახის სიმტკიცის საფუძველად სიყვარული მიიჩნის გამოკითხულთა (გამოკითხულთა თბილისის სკოლების 715 მოსწავლე) 100 პროცენტმა. ბავშვების სიყვარული — 87, ინტერესთა ერთიანობა — 67, თანასწორება ააჯახი ვიფიხი — 58. მატერიალური უზრუნველყოფა — 63, საოჯახო კომფორტი ცხოვრების ორგანიზაცია — 36 პროცენტმა.

ოჯახი ახალგაზრდა წყვილი წინაშე მრავალ პრობლემას წარმოშობს, რომელთა გადაწყვეტა დამოკიდებულება მოკვლევითი შესრულებისათვის საჭირო უნარსა და სტეს-

ვიფიხე. ამიტომ უწონა ქართველმა ხალხმა კლასი და ქმარის მეუღლეები ამ უღლის განეხა და უზღვიანი ბოლომდე გატანა ბედნიერების და უზღვიანიერეს გრძნობად განიღვებდა ადამიანთა შივი.

მოლოდინის გაუმართალებლობა ართულებს მეუღლეთა, როგორც პიროვნებათა, ფსიქოლოგიურ ადაპტაციას. მოლოდინის გატრეხვამ შეიძლება მოიკვას ოჯახური ცხოვრების თითქმის ყველა მხარე: საოჯახო ცხოვრებში, ინტერეს-ემოციური, ზნეობრივ-ფსიქოლოგიური, მზრად ერთ-ერთი ამ მხარის გაუმართალებლობა სხვა დანარჩენებზე ახდენს ზემოქმედებას. „სოციალური ადაპტაცია პირობებში არის თავისებურებანი და ნიუანსები. ძალიან მზრად ნაკარაფდე ფსიქოლოგიურ შეუთავსებლობას, რომელსაც მეუღლეები ერთმანთ მიჰყავს, სინამდვილეში საფუძველად უღებს არა სესსობრივი ფუნქციონირების მოშლა, არამედ უთანხმოება. რომელიც ეტყებას ოჯახში ცხოვრებას სრულად სხვა საკითხებს, მაგ. ბიუჯეტის განაწილება, და უწყვეტის აღზრდა, საოჯახო მუერჩენობის წარმოება, ნათესავებთან ურთიერთობა“ (გ. ვასილენკო, უ. რუშენია).

ჩვენი აზრით, საკითხი ეგება სიყვარულის გამოცხადება სასტიმსდებლობით, მოკვლობით და რაინდ უხეხდს არ უნდა მოკვირებოთ საოჯახო შრომა, საუფეთესო მასაზრეს ოჯახი წარმოადგენს, მართლაც. გინდობს მომზინება გარემო სიყვარული არ არსებობს. მაგრამ იგი ზნეობრივი მომზინების გარეშე მხოლოდ აღმოჩნდება ხოლმე.

რაკი ასეთი დიდი მნიშვნელობა აქვს საოჯახო შრომას, ვნახოთ, როგორია უფროსკლასელები დამოკიდებულებას ამ შრომის მიმართ, როგორია მათი სოციალური განწყობა მეთაფხე ქალისა და კაცის როლებს მიმართ

ანკეტირის გამოკითხვის მასალათა მიხედვით, შეინიშნება უფროსკლასელებთა ნეგატიური დამოკიდებულება საოჯახო შრომისადმი უფროსკლასელებთა 67 პროცენტმა საოჯახო შრომის შინაარსი შემოვიგვლა მთლიანად ვიტალურ მოთხოვნელებათა დამკაყოფილებითა და თეთ-

საქართველო საზოგადოებრივი საინფორმაციო ცენტრი

თავის პრესის სსფპ-ში

შოლგოზოვი

პოპსაბრუნები. რაც შეეხება ბავშვების მოვლას, რომელიც შეიცავს აღზრდის ელემენტებს, იგი საოქაფო შრომად მხოლოდ 33 პროცენტზე აღიარა. მათ მონაწილეობას საოქაფო შრომში არა აქვს სისტემატური ხასიათი. ბიჭებიც და გოგონებაც საოქაფო დაჯავლბას არტულბენ ძირითადი იძულებით, მამის, როცა დედა მოითხოვს ამას. ბიჭების მონაწილეობა საოქაფო შრომას შემოიღებამდე მხოლოდ პრადექტების კიდვით და ავთომოპასურბებით (59 პროცენტზე).

საუბრადღებობა ის გარემოებაა, რომ უფროსკლასი ბიჭების 76 პროცენტმა ოქაფ-ში ქალის სპედე აღიარა ბავშვების აღზრდა, მათი მოვლა, სკპლის მომსახდბა, ბინის დალაგბება, თუთარბობა რეცხვა უფროსკლასი ი გოგონების 87 პროცენტის პირით, მამაკაცი ბიჭი უნდა მონაწილეობდნენ ბავშვების აღზრბაში: გოგონების 68 პროცენტი მოითხოვს, რომ მამაკაციებზე მონაწილეობდნენ დანარჩენ საოქაფო საქმიანობაში. ამვე დროს, გოგონების 43 პროცენტმა საოქაფო შრომა - გარეუ გატანისა (საუთკატორბებო მომსახურბება) სურბათი გამოხტბა.

საოქაფო შრომის ტრანზმეისისთვის დაეკრბება, ამ შრომის ტრანზმისგან გათავისუფლებობ ტენდენცია. ძირითად საუფუფსკო-პრობო მომსახურბებაზე დაყრდნობა ხშირად მხოლოდის გაცხადბას იწვევს, რაც საფუძვლად ედება შეუღლებო კონფლიტს.

შრომლის შედეგები მამოწიკო კვსავე-უფიბრბენ, როცა სასავეუდებო არფერბა, ახლა კი, როგორც შრომბობა გამოიბიგბენ გვიჩნება, კაცბი გრბნობენ, რომ ქალი ძალიან დატვირბულია, ბინისა და ენბება დერბიუ-ლობა, არ ჩრბება თვისუფლად ირბო, მაგრამ პრაქტიკულად ისინი საოქაფო საქმიანობაში ნაბჭავ ვერ დადებენ. ე. ი. კაცბი ხელბადენ სკპის ვითარბებას, მაგრამ იმბრობ, რომ „სხვა კაცი“ არ მონაწილეობს საოქაფო შრომაში, ვერ აძლებენ მეტ შეტბადლებას, ვერ ებრძობის საუფობო თავს, ვერ მიყვებიან საზოგადოების პრაგრბსულ ძებრბასა და მოთხოვნებს, რომელბაც მეოქაფე კაცისა და მეოქაფე ქალის ბოლებში მოითხოვია ცოლბლებების შეტანა. თვითონ ქალბიცი ხმას იმბდლებენ, წუნწუნბობენ, ვერ უტებენ კაცბს, რომელთაც ვერ სკოლბან, არც ოქაფბა არ ასრულო საოქაფო საქმე. ბუნებ კატბერ ტატბს და სინაზის დაყრბდენ კაცბის საოქაფო საქმიანობაში ჩარბვის მეოღობ? და მამბს იწინებ კაცი თავის წილ საოქაფო შრომას არ იოპიკობდბა. სკოლთარი თავის მოვლასა და შეკობების აღზრბაშიც უფრო გულმბუტრბულ მონაწილეობას მიიბდებდა და ამბო მოზარბებსაც კვილი მევალიების მისიკებდა, რადგან მხოლოდ ასეთი უფობრბობა განამტკიცებს ოქაფის წყრბობა სიაზობვეს და ოქაფიცი ხომ მხოლოდ სკოლარბული, მეგობრბობის, ერთბანეთის პატივისცემისა და უფობრბობის მონაწილეობის მტკიცე ძაბვებით უნდა იქსპობობდეს.

ვაძლებთ ასეთ მევალიის შეიღებს? ამბზე ღირს დაფიქრბება.

როზა ირიანაშვილი

გარშენილი და გარცხილი თევზს ან მოზრდილ ნაჭერს (იკა) მარბლო მოპარბეთ და ორბოდ წუთით გაჩრბეთ, შემდეგ ცხელ წუთთან დაფხვე მობლიანად დადეთ და საშოალი სიმშრბევალის ღუმელში შედგეთ. 4 ცალი კვერცხი ათქვიფეთ, დაუბადეთ წურბილი დაჭრბილი ოხრბაშბუ, კანა, დაფუძეთ შავი პობილი, 50 გრ. არჩენი და უკოვლივე ეს ერთბანეთი კარგად აურბეთ, მივბეღეთ საწუნელი მოახბით უკვე შემწვარ თევზს, ზედ დაალავეთ ღობონის ნაჭრბი და 10-15 წუთით ისევ შედგეთ ღუმელში, სურბარზე ცხლად მიიტანეთ.

წივიზის ხმრბის კარგობი

გარშენილი-გარცხილი წიწილა ოდნე მარბლიან წაუღბს ნახევრად მოხარბით. შემდეგ ზორბც ძვლებს მოაქციეთ და რბე-ბი დაბბლ ერთ ნაჭერ თუბრ პურბონ გრბთ ხორბსკვე მანქანაში გაატარბეთ. მიღებულ ზარბს დაუბადეთ ერთი კვერცხი, მარბლო, წურბილი დაჭრბილი ოხრბაშბუ, შავი პობილი, წურბილი დაჭრბილი ერთი თაბი ხაზბი, უკოვლივე კარგად აზობეთ და დაანაწილეთ. გერ აშაოვლეთ პურბის ფეკი-წილი, შემდეგ ათქვიფეთ კვერცხბი და ზოლის ორცხობილას ფხვნილში. დაალავეთ ცხელ ცხობიან ტაფაზე და შეწიეთ. შემდეგ თოთხულ კაბლებს დადეთ კარბკის სატარა ნაჭერი ანდა მოახბით არჩენი და ათი წუთით შედგეთ საშოალი სიმშრბევალის ღუმელში.

გარბირი საკუთარი გემოვნებით მომუშა-დეთ.

საყარბული გულბერბი წიწილა

მასხალად ხაჭირბა ნახევარი კილო წიწილა, 250 გრ უველი, 2 კვერცხი, წუთი, კარბკი, დაფუძეთ ორცხობილა, ოხრბაშბუ.

მთელ-მთელი წიწილა მოშუქეთ, მოაქციეთ გარბია თბელი კანი, თხელი და ფარბო ამბო-გარბია. შემდეგ სათიოად აშაოვლეთ გერ ფეკილში, მერე ათქვიფეთ კვერცხბი, ზოლის დაფუძეთ ორცხობილაში და ცხობიან ტაფაზე უველ მხარბან შეწიეთ. სურბარზე მიტანის წინ მოახბით გამღწარი კარბკი.

ფარბი ასე უნდა დამსხადდეს: დაფხვნით უველი, დაჭრბი წურბილი ოხრბაშბუ, კან-გარბია, ლობილი ამბოდ და მხობარბული კვერცხი, უკოვლივე ეს ერთბანეთი კარგად აურბეთ.

ნახევარი კილო თოღოდან ამორბიეთ მელ-მთელი და საღ მარცლები, დანარჩენი კი მიქსერბიანახის კოჭით ათქვიფეთ: მიღებულ პურბს მოშუბეთ 250 გრ შაქრის ფხვნილი და კარგად აურბეთ. მეორე, კარგად ათქვიფულ ჭურბელში ჩაახბო 150-200 გრამი გაციფულდი არჩენი, ჩადეთ შიგრი ჩრბები კოჭელ და მანამდე თქვიფეთ, ვიდრე ფუფულას მასას არ მიიღებთ. დაუბადეთ თოღოს პურბი და დაფხვნილი 10 ცალი ნაბჭვარა („პეტინეა“), ჩადეთ ცხობიწაწულ უაღობში ან რაიმე ცივ ჭურბელში და 4 საათით შედგეთ მეცხვრის საყარბეში. მიტანის წინ ტრბტრ მორბეთ დაფხვნილი ნაბჭვარბი („პეტინიო“) და თოღოს მარცლებობი.

არჩენი

ტრიკობის კაბებს, კერტბებს, კოჭთებს გარბვების შემდეგ თუ თოქსე ან საყარბე ვაჭარბობი, ფორბას შეყვილის. ამბობო უმკობხბია, გარბცვის შემდეგ ტრიკობისა და წიწილი ჩადეთ ღუმელბრბოვ ბინაში, 15 წუთისგან რომ დაიწრბოს, ახანახის თავზე ჩამოყრდეთ, შემდეგ კი განსარბობად ჩამოკიდეთ საკილზე ან, უმკობხბია, ვაშალით რაიმე ბრბტულ საგარბე.

*

მეტრხსარბუთი ადვილად შეიძლებია იმ უთობისა და უფრის გასუფთავბა, რომელბიც სხვადასხვა წურბილიანბი — ნეშბეტი, კოჭის ძაფი, კინბისაფხვის ინახება. ამბახბთის მეტრხსარბუთის ჩარბამდე ზუნბის კაბარბის ძველი წინად ჩამოაკვიეთ.

*

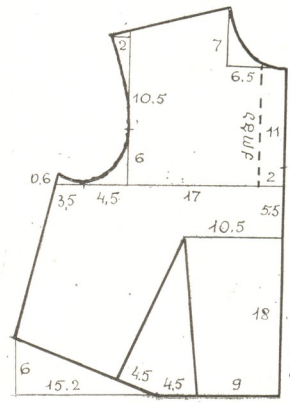
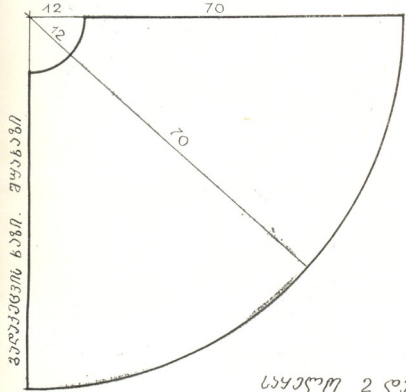
უკოვლად დიასახლისბს იციბ, რა ძნელია ნეშბეტი კარბონის ან შალის ძაფის გარბა; თუ გრბმბის ძაფს, კაბარბისას აუტოკობეთ, დაფგრბებთ და ორად მოყვილთ ნეშბეტი გავუყობო, ზამბის ძაფთან ერთად კაბარბისაც სკმსში აღბორბნებთ.

*

ჩვეულებრივი დანბი ბიკვიტის ღამაზე, ფეკიზ ფუნბად დგარბა, კრბმბს ან მურბამს წახახმებლად, საკმაოდ ძნელია. ამბობო უმკობხბია, დაჭრბით იგი გიტარბის წურბილი სბითი ან კაბარბის მხვბილი ძაფით. გდამწვარი ოანბარბი გავბა და ძალბან თბელ ფუნბესაც მივიღებთ.

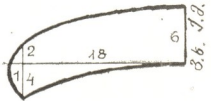
ჩველი ენა 2 ღეობ. სხარის მიმართობა

ხალოთ 1 ღეობ.

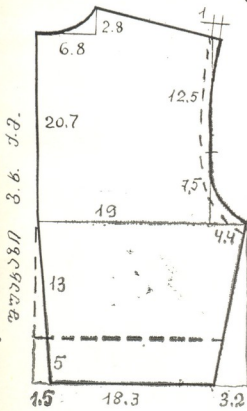

სურათი 2-ის სურათი
სურათი 2-ის სურათი

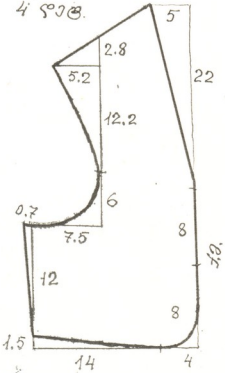
საყრდენი 2 ღეობ.

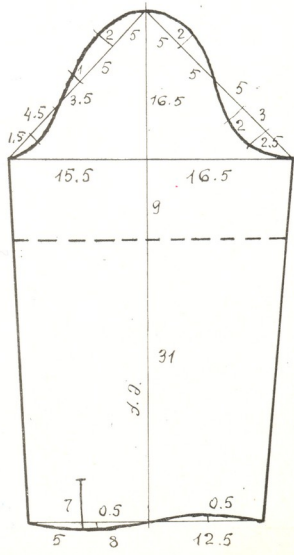
სურათი 2 ღეობ.

სურათი 4 ღეობ.

საყრდენი 2 ღეობ.

სურათი 2 ღეობ.

